RA ROMANU
RÁ CARTA ṚA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'Ạ BI 'YOPABI YA GAMFRI ME NROMA

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Nroma

1 Núgui drá Pablo, rá 'bɛgogui ma zi Hmuhʉ
ra Jesucristo. Ajuạ ra Dada bi zoncagui pa ga
'ñapostol, ne xa hñuxcagui pa ga mạmba rá mạca
hoga noya'ạ.
2 Nuna mạca hoga noyanạ, guehna bi ñạgui
maya'bʉ Ajuạ ja ra Mạca T'ofo nú'ạ bi 'yofo yá
'mɛhni'ạ.
3 Y nuna mạca hoga noyanạ xicjʉ de ma zi
Hmuhʉ ra Jesucristo nú'ạ to'o rá T'ʉ Ajuạ, ne
utcaguihʉ gue nú'ạ ra T'ʉ'ạ, de rá ndo'yo, bá ehe
de rá ji ra ndạ Davi,
4 pe de rá ndạhi xá nt'axi bi fạdi gue go gue'ạ rá
T'ʉ Ajuạ, ngue'ạ co rá dạnga ts'ɛdi bi yopa nte de ja
ya du.
5 Po rá ngue'ạ, Ajuạ xa 'racagui ra 'bɛfi dega
apostol pa ga mạnga ra mạca hoga noya gatho ja
ya hnini, pa da gamfri'ʉ ne da 'yøte Ajuạ. Guehna
ra 'bɛfi dí pɛfi pa nuya jạ'i da nsundabi rá mạca
thuhu ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.
6 Hangue nehe nu'ahʉ, Ajuạ xa zohn'a'ihʉ pa gui
tɛnhʉ ra Zidada Jesucristo.
7 Hangue dí op'ahʉ gatho'ihʉ zi cuhʉ guí 'bʉhʉbʉ
Nroma, nú'ahʉ xi ri mạ'ahʉ Ajuạ ne xa zohn'a'ihʉ
pa gui nt'axquihʉ. Ajuạ ma Dadahʉ ne ma zi

Hmuhʉ ra Jesucristo da jạp'a'ihʉ ne da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho.

Ra apostol Pablo ne da zønga ya cu me Nroma

8 Nuya ya mʉdi noya dí op'ahʉ ja ma carta, dí xi'ahʉ gue dí umba njamạdi Ajuạ ma Dadahʉ por gatho'ihʉ de rá thuhu ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ngue'ạ habʉraza ja ra ximhai hmạ gue xi xcá camfrihʉ xá hño.
9 Ajuạ dí pɛpabi con gatho ma coraso pa da ntʉnga nú'ạ ra mạca hoga noya nú'ạ habʉ xicjʉ de rá mạca T'ʉ'ạ, y nu'ạ́ go gue'ạ pạdi gue nzạntho dí apabi'ạ por gue'ahʉ.
10 Masque stá tø'ma ndunthi ya pa pa ga mabʉ ga tsøñ'ahʉ, pe hinstá tsaya ga apa Ajuạ pa da xoga ra gosthi pa da za ga mabʉ 'nitho. Hønsɛ go dí tø'ma nú'ạ ra pa da mạñ'ạ Ajuạ pa ga mabʉ.
11 Ngue'ạ xi dí ne ga mabʉ ga 'bʉi con gue'ahʉ pa da za ga u't'a'ihʉ ra mfạdi nú'ạ xa 'ñutcagui ra Mạca Ndạhi, pa ma'na da nja ri jamfrihʉ.
12 Y dí mạ gue numa jamfrihʉ da 'racjʉ ra ts'ɛdi 'na ngu ma'na. Nuri jamfrihʉ da jaqui ma'na da zɛ ma jamfri, ha numa jamfriga da ja'ahʉ ma'na da zɛ ri jamfrihʉ nehe, ngue'ạ 'nat'a ma jamfrihʉ.
13 Ne dí ne gui pạdihʉ, ma zi cu'ihʉ, gue ndunthi ya i'qui stá huts'i ga mabʉ ga tsøñ'a'ihʉ, pe tobya hinxa za. Dí ne ga mabʉ pa ga fax'ahʉ ngu stá faxa ma'ra ya cu ja ma'ra ya hnini.
14 Ngue'ạ xuá 'bɛncagui ga xipa gatho ya jạ'i nuna mạca hoga t'øde de ra mpøhø, hangue mahyoni gatho ga zofo, ngu nú'ʉ ñạ griego ne ngu nú'ʉ ñạ ma'ra ya hñạqui, ngu nú'ʉ ya bạmhyạ ne ngu nú'ʉ hinte yá fạdi.

15 Hangue nú'ạ ra pa go da ne Ajuạ, nugui xi dí
ne ga mabʉ pa ga mạnga ra mạca hoga t'øde nehe
nubʉ Nroma.

Rá ts'ɛdi ra mạca hoga t'øde

16 Hindí ntsa pa ga mạnga ra mạca hoga t'øde,
ngue'ạ go gue'ạ 'nara noya dega ts'ɛdi nú'ạ xuá
pɛhna Ajuạ pa da pøhø gatho nú'ʉ to'o da gamfri,
ra mʉdi ya xodyo, nepʉ gatho nu ma'ra ya jạ'i.
17 Nuna mạca hoga t'ødenạ udi gue Ajuạ mạ gue
ya hinte ma ts'oqui tu nú'ʉ to'o camfri, y nu'ʉ́ 'bʉi
xá hño co Ajuạ hønsɛ po yá jamfri. Mạ njabʉ nehe
ra Ndạxjua T'ofo habʉ ena: "Nu'ạ tó'o xa gamfri,
ya hinte ma ts'oqui tu, nú'ạ́ pɛ'tsa 'nara 'ra'yo te."

Yá thai tu ya meximhai

18 Ajuạ utuabi ya meximhai tengu rá ndạngui rá
cuɛ'ạ, ne brí nhyoqui'ạ pa dua pɛhna ra castigo de
mahets'i pa da zʉdi nú'ʉ ya ts'o'yøde hingui ne da
'øt'e xá hño. Ajuạ ri ncuɛ ngue'ạ nuya jạ'i masque
pạdi gue 'bʉi Ajuạ ne pạdi te rí 'ñepi da 'øt'e'ʉ, pe
hingui øt'e, nu'ʉ́ ri sigui co yá 'ñạqu'equ'ei ne yá
ts'oqui.
19 Gatho nú'ạ te da za da fạdi de Ajuạ, nu'ʉ́ xa
t'utuabi xá hño, y nu Ajuạ go guesɛ xa 'ñutuabi'ʉ.
20 Desde nú'bʉ Ajuạ bi hyoca ra ximhai, desde
gue'bʉ, Ajuạ bi 'ñutuabi'ʉ tengu rá 'mʉi'ạ. Gatho
nú'ʉ ya t'øt'e ri hnequi, gue'ʉ utuabi ya jạ'i tengu
rá 'mʉi Ajuạ nú'ạ hini hnequi, y njabʉ ri hnequi
gue Ajuạ 'bʉi ne ja rá ts'ɛdi pa nzạntho. Hangue ya
jạ'i hingui tsa te da dạdi de nú'ạ te xa 'øt'e'ʉ.
21 Nu'ʉ́, masque bi bạdi Ajuạ, pe himbi ne bi
nsunda'ʉ ngu rí 'ñepi, nixi bi umba njamạdi de
gatho ya hño xa hñạni'ʉ. Nu'ạ bi 'øt'e, bi ts'oca yá

mfeni ne bi megui yá coraso pa himbi za bi bạdi
ndaˈạ ra hño ndaˈạ ra ˈñʉ.
22 Masque mi eñˈʉ gue xi myá bạmhyạ, pe hinte
myá fạdi.
23 Hangue bi zogui núˈạ ra søcambeni mi ˈñepi
da umbabi Ajuạ núˈạ xá nsunda ne pɛˈtsa ra te
nzạntho, pa go bi xøcambeni ya cˈoi núˈʉ xa thoqui
ngu yá ˈbai ya jạˈi núˈʉ pɛˈtsi da du, nehe ya cˈoi
núˈʉ xa thoqui ngu rá ˈbai ˈnara tsˈintsˈʉ, ne núˈʉ
ngu rá ˈbai ˈnara mboˈni, ne núˈʉ ya cˈoi dega
quˈeñạ.

24 Hangue Ajuạ bi hyɛtho ya meximhai pa bi
ˈøtˈa gatho nuya tsˈoncˈatˈi mi beni ja yá mfeni, y
njabʉ bi ˈbɛtua sɛhɛ yá tsa yá ndoˈyoˈʉ.
25 Ngueˈạ nuya meximhaiˈʉ bi zogui núˈạ Ajuạ
majuạni pa go bi dɛna núˈʉ tˈembabi gue go gueˈʉ
Ajuạ; y nuya jạˈiˈʉ go bi nsunda nuya tˈøtˈe núˈʉ
xa hyoca Ajuạ, hingo bi nsunda Ajuạ toˈo bi hyoca
gatho, ne xá nsunda rá thuhuˈạ pa nzạntho.

26 Hangue Ajuạ bi hyɛthoˈʉ pa bi ˈño ja yá hne
dega ˈbɛtsa, asta ya ˈbɛhñạ bi hñuxui yá miˈbɛhñạui
hingo hønsɛ co ya ˈñøhø ngu núˈạ xqui manda
Ajuạ.
27 Nehe ya ˈñøhø bi mɛˈtsa ˈnara tsˈoncˈatˈi pa da
hñuxui yá miˈñøhøui hingo hønsɛ co ya ˈbɛhñạ, y
njabʉ ˈñøhø co ˈñøhø bi ˈøtˈa ra tˈøtˈe xi xá ntsˈo.
Hangue ja guesɛˈʉ bi hñạni núˈạ mi ˈñepi da hñạniˈʉ
por yá tsˈotˈøtˈe.

28 Nehe nguetho himbi ho da beniˈʉ de Ajuạ,
hangue nu Ajuạ bi hyɛthoˈʉ pa bi beni ya mfeni xá
ntsˈo ne pa bi ˈøtˈe núˈạ himri ˈñepiˈʉ,

29 ne bi 'yøt'e'ʉ ya t'øt'e hingui ho, ne bi mɛ'tsa
ndunthi ya ts'onc'at'i ne ya ts'omfeni. Myá nduste,
myá hyote, myá 'yøt'atuhni, myá hyate, myá
ts'o'mʉi, myá nønte,
30 mi jʉ'tsua ya nc'uamba ma'ra, mi ʉtsa Ajuą,
myá 'ñąqu'equ'ei, mri 'ñexa sɛhɛ, mi beni hanja da
za da 'yøt'a ya t'øt'e xá nts'o, myá ts'o'yøde co yá
dada yá nąną.
31 Bi ts'oca yá mfeni hangue himi pądi nda'ą ra
hño nda'ą ra 'ñʉ, ne himbi cumpli yá noya. Ne
himbi mɛ'tsa ra hmąte co yá ją'i, ne himbi mɛ'tsa
ra huecate.
32 Nehe nubya njabʉ, masque pądi ya ją'i nú'ą te
xa mą Ajuą, gue nu'ʉ tó'o øt'a nuya t'øt'e'ʉ rí 'ñepi
da du, pe masque pądi njabʉ, pe nu'ʉ́ øt'e nuya ya
ts'ot'øt'e, y hingue hønsɛ øt'e, nehe ri johyaui nú'ʉ
ma'ra to'o handi'ʉ øt'a njabʉ nehe.

2

Ajuą ma da hñą'mba nguɛnda yá ts'oqui ya ją'i co ra hoga ts'ʉtbi

1 Hangue dá ngu'ą dá ngu, otho te grí ncøni nú'i
guí 'yø de nú'ą te øt'a ma'ra, ngue'ą nú'ą ra ora guí
'yø de nú'ą te øt'a ma'ra, nu'í guí ncondena sɛhɛ,
ngue'ą guí øt'a nehe ngu øt'a nú'ʉ ma'ra.
2 Dí pądihʉ gue Ajuą ma da hñą'mba nguɛnda co
ra hoga ts'ʉtbi nú'ʉ to'o øt'a ya ts'oqui.
3 Hangue 'bʉ nú'i guí 'yø de ma'ra ne guí øt'a
nehe ngu øt'e'ʉ, oguí beni gue ma gui mpont'ui rá
cuɛ Ajuą nú'ą ra pa da hñąp'a nguɛnda.
4 Oxqui beni gue ngue'ą Ajuą xi ra hoją'i con
gue'i ne xa zɛ't'a ri nts'o'mʉi ne astabya hinxa

castiga'i, gue nu'i da za gui sigui gui 'yøt'a ya ts'oqui. Pa̱di gue Aju̱a ra hoja̱'i con gue'i pa gui ñobri.
5 Pe nu'í hinguí ne, ngue'a̱ xi rá me ri coraso ne hinguí øde ne hinguí ñobri, hangue ma'na ma da castiga'i nú'a̱ ra pa da hnequi rá cuɛ Aju̱a pa da 'yøt'a rá hoga ts'ʉtbi'a̱.
6 Y nu'á̱ ma da umbabi nú'a̱ rí 'ñepabi cada 'na ngu nú'a̱ xa mɛfi.
7 Nu'á̱ ma da umba ra te pa nza̱ntho nú'ʉ to'o xa hyomba rá nsunda ne xa hyoni pa Aju̱a da 'ñe'tsua yá nsu ne xa hyonga ra te pa nza̱ntho, ne hinxa zabi xa 'yøt'a ya hoga 'bɛfi.
8 Pe pa ya ts'o'yøde nú'ʉ 'mɛt'o go øt'a nú'a̱ hingui ho, ne hingo ne da 'yøt'a nú'a̱ xá hño, Aju̱a ma da umbabi'ʉ 'nara castigo con gatho rá cuɛ.
9 Ma da nja ya da̱nga ʉgui ne ya dumʉi pa gatho nú'ʉ ya ja̱'i øt'a ya ts'oqui, rá mʉdi pa ya xodyo, nepʉ pa gatho ma'ra ya ja̱'i.
10 Pe Aju̱a ma da cʉ'ta ja rá nsunda gatho nú'ʉ to'o xa mɛfi ya hoga 'bɛfi. Nehe ma da 'ñe'tsua yá nsu ne da umba ra hoga'mʉi, rá mʉdi pa ya xodyo, nepʉ pa gatho ma'ra ya ja̱'i.

11 Ngue'a̱ Aju̱a hinda ma da huahnitho ya ja̱'i nura ora da hña̱'mba nguɛnda'ʉ.
12 Aju̱a ma da hña̱'mba nguɛnda gatho ya ja̱'i mahyɛgui, ngue'a̱ gatho nú'ʉ to'o xa 'yøt'a ya ts'oqui masque hinxa ba̱tua rá ley ra Moise, nu'ʉ́ ma dra tha̱'mba nguɛnda ne dra castiga nsinque da the'ta ra ley; ha gatho nú'ʉ bi ba̱di ra ley ne himbi 'yøt'a nú'a̱ ma̱, nu'ʉ́ ma da tha̱'mba nguɛnda ngu nú'a̱ ma̱nga nú'a̱ ra ley'a̱.

13 Ngue'ạ hingue nú'ʉ xa 'yødetho rá ley ra Moise
gue go gue'ʉ 'bʉi xá hño co Ajuạ, hina, pe nú'ʉ to'o
øte ra ley hạ, go gue'ʉ ma da hmạ gue hinte ma
ts'oqui tu.
14 Ne nú'ạ ra ora nuya jạ'i hingyá xodyo øt'a
sɛhɛ'ʉ nú'ạ xá hño ngu nú'ạ mạnga rá ley ra Moise,
njabʉ ri hnequi gue pɛ'tsa sɛhɛ 'nayá ley, masque
hinxa bạdi rá ley ra Moise.
15 Ja gue'ʉ ri hnequini 'nara ley ngu xa nt'ofo
ja yá coraso. Nehe nu'ʉ́ pɛ'tsa 'nayá ts'ɛdisɛ pa da
bạdi ua xá hño nú'ạ øt'e'ʉ ua hina; nehe yá mfeni
xipabi gue hingui ho nú'ạ øt'e, o ja ra ora xipabi
gue xa 'øt'a xá hño.
16 Nehe ma da njabʉ nú'ạ ra pa'ạ sta 'øt'a ra
nsʉca uɛnda Ajuạ ngu nú'ạ gra 'mʉi yá mfeni
ya jạ'i, masque nú'ạ xqui beni mant'ạgui'ʉ. Ne
nú'ạ to'o ma da hñạ nguɛnda go ma Zidadahʉ ra
Jesucristo. Njabʉ udi ra mạca hoga noya nú'ạ xa
'bɛncagui ga mạ.

Ya xodyo ne ra ley nú'ạ bi 'yofo ra Moise

17 Nu'i xodyo, guí beni gue ja ri nsu ngue'ạ grá
xodyo, ne guí camfri gue guí 'bʉi xá hño ngue'ạ
guí pɛ'tsua rá ley ra Moise, ne grí 'ñets'i ngue'ạ guí
nsunda nú'ạ ra Ajuạ majuạni,
18 ne guí pạtua rá paha'ạ, ne guí pạdi gui huahna
nú'ạ xá hño ngue'ạ njabʉ u't'a'i ra ley.
19 Ne nu'i guí camfri gue da za gui cʉhna ma'ra
ya jạ'i ja ra uɛnda ya goda, y guí ngu 'nara ñot'i pa
nú'ʉ 'bʉi ja ra 'bɛxuui.
20 Y guí camfri gue da za gui utui ma'ra ya jạ'i
nú'ʉ 'ñena ya t'ʉbạtsitho hinte yá fạdi, ngue'ạ nú'ạ

ra ley guí pɛ'tsi ja xcá tsʉhni ra hoga mfa̱di ne nú'a̱ majua̱ni.

21 Nú'i guí utui ma'ra, ¿hanja hingo guí øt'e nehe nú'a̱ guí udi? Y nú'i guí ma̱ gue hinda mpe 'na, ¿ha gue nu'i hinguí mpe?

22 Nú'i guí ma̱ gue hingui tsa da ts'inga 'nara medinthą̱ti, ¿ha gue nu'i hinguí øt'a njabʉ? Nú'i guí ʉtsa ya c'oi, pe ¿ha gue hinguí mpe ja yá nija̱'ʉ?

23 Nú'i grí 'ñets'i ngue'a̱ guí pɛ'tsua rá ley ra Moise, ¿ha gue hinguí 'bɛtua rá tsa Ajua̱ ngue'a̱ hinguí øt'a nú'a̱ ma̱nga nú'a̱ ra ley'a̱?

24 Hangue ja ra Ma̱ca T'ofo 'nará 'mɛhni Ajua̱ bi xipa ya xodyo ne bi 'ñembi: "Ya ja̱'i nú'ʉ hingyá xodyo ña̱ma'ñʉ de Ajua̱ po rá ngue'ahʉ."

25 Nubyá nura circuncisio go gue'a̱ ngu 'nara seña nú'a̱ xa thuts'i ja ri ndo'yohʉ ne go gue'a̱ ra nt'udi de ra cohi nú'a̱ bi gohi Ajua̱ co ndu ri dadahʉ ra Abrá. Nú'a̱ ra seña'a̱ da max'ahʉ ndunthi 'bʉ gui 'øthʉ nú'a̱ ma̱nga ra ley. Pe nu'bʉ hingui øthʉ ngu ma̱nga ra ley, nu'bʉ́ ra nt'udi de ra cohi ja ra uɛnda hinga ra nt'udi.

26 Nehe nu'bʉ nú'ʉ ya ja̱'i hingyá xodyo nú'ʉ to'o hingui pɛ'tsa nuna seña, nu'bʉ nú'ʉ pɛfi ya hoga 'bɛfi ngu nú'ʉ ma̱nga ra ley, nu'bʉ́ nehe'ʉ Ajua̱ ma da hyandi gue ja ra uɛnda pɛ'tsa nú'a̱ ra seña de ra cohi.

27 Ne njabʉ nú'a̱ to'o hingrá xodyo, ma da 'ñudi gue nu'i grá 'øt'ats'oqui, ngue'a̱ nu'á̱ desde bi 'mʉi xa gohi rá ndo'yo ngu bi hyoca Ajua̱ nsi ra seña pe xa 'øt'a ya hoga 'bɛfi ngu nú'ʉ ma̱nga ra ley, ha nu'i guí pɛ'tsa ra seña de ra cohi ne guí pɛ'tsa rá ley Ajua̱ nt'ofo, pe hinguí øte nura ley'a̱.

28 Hangue ra xodyo xi majuạni hingo nú'ạ de rá
'baitho, ne ra seña xi majuạni hingo nú'ạ hnequi
de thi ja rá ndo'yo.
29 Pe nu'ạ xi majuạni ra xodyo, gue'ạ nú'ạ to'o
øta Ajuạ ja rá coraso, ha nu'ạ ra seña xi majuạni,
gue'ạ nú'ạ ja mbo ja rá coraso 'na, nú'ạ ra seña
xa 'yøt'a Ajuạ ja rá te 'na, hingue nú'ạ t'øt'e ja
rá ndo'yo ngu xa nt'ofo ja ra ley. Y nú'ʉ to'o xi
majuạni ya xodyo ngue'ạ øta Ajuạ ja yá coraso, go
gue'ʉ ma da 'ñe'tsua yá nsu Ajuạ, hingo ya jạ'i.

3

1 Nu'bʉ́, ¿te ma'na ra mfats'i pɛ'tsa ra xodyo? O
¿te ma mfats'i hạni de ja ra seña de ra cohi?
2 Ndunthi ya mfats'i pɛ'tsa ya xodyo nú'ạ hingui
pɛ'tsa nú'ʉ ma'ra ya jạ'i. 'Na de nuya mfats'i'ʉ
gue'ạ gue Ajuạ bi umba rá noya'ạ pa go bi su'ʉ.
3 'Ra de gue'ʉ himbi gamfri nú'ạ bi ñạ'tuabi'ʉ
Ajuạ, pe nu'ạ́ hingui ne da 'ñena gue Ajuạ hinda ma
da cumpli nú'ạ xa ñạgui.
4 Hanja hina, nu'ạ́ ma da cumpli nú'ạ xa ñạgui.
Ajuạ hinga ma ga ec'uambahʉ, ma'na xá hño ga
beñhʉ gue gatho ya jạ'i go ya c'uamba y hingo
Ajuạ. Ngu mạnga ja ra Mạca T'ofo habʉ sipa Ajuạ
njaua ne ena:

Ma da fạdi gue go gue'i guí mạnga majuạni,

y ma gui ntạte nú'ạ ra pa da 'ñec'uamba'i ya jạ'i.

5 'Nara jạ'i tsa da 'ñena njaua: “Nu'bʉ ma
ts'oquihʉ japi da hnequi tengu rá hoga'mʉi Ajuạ,
nu'bʉ́ ¿ha gue ra hoga ts'ʉtbi da castigaguihʉ?”
Njabʉ mạnga nú'ʉ ma'ra ya jạ'i, hingo dí mạngá.

6 Hina, nujʉ́ hinda za ga beñhʉ ngu beñ'ʉ.
Ngue'a̱ nu'bʉ di njabʉ ngu nú'a̱ ma̱ñ'ʉ, nu'bʉ́ ¿hanja
da za da 'yøt'a ra ts'ʉtbi'a̱ co ra ximhai?
7 'Nara ja̱'i tsa da 'ñena njaua: "Nu'bʉ por 'nara
nc'uamba ga ma̱ ga japi da hnequi rá nsunda Ajua̱
ngue'a̱ ja ri hnecni gue Ajua̱ cumpli rá noya, nu'bʉ́
¿ha gue rí 'ñepabi da castigagui?"
8 Ne asta da za da 'ñena 'nara ja̱'i gue 'na da za
da 'yøt'a nú'a̱ xá nts'o pa da nja ra hño. 'Ra xa
gʉscagui ra nc'uamba y 'bai ma̱ñ'ʉ gue guehna dí
udi. Nuya ja̱'i'ʉ rí 'ñepabi da sɛcuabi 'nara castigo.

Gathoguihʉ dí tuhʉ ya thai

9 Hangue ¿te ga beñhʉ? ¿Ha gue ga beñhʉ gue
újʉ dyá xodyohʉ ma'na dí 'bʉhʉ xá hño que ma'ra
ya ja̱'i? Hina, hingui tsa; ngue'a̱ ya stá ma̱ gue
gathoguihʉ, ngu ya xodyo ngu nú'ʉ hingyá xodyo,
gathoguihʉ dí ohʉ ja rá 'yɛ ra ts'oqui.
10 Hangue ra Ma̱ca T'ofo enga njaua:
Jo'o ni 'na nú'a̱ hindi tu ya ts'oqui. Ha̱ha̱, jo'o ni
'na.
11 Jo'o ni 'nara ja̱'i nú'a̱ strá nt'axi rá mfeni,
ne jo'o ni 'na to'o di honi Ajua̱.
12 Gatho'ʉ ya ts'o'yøde, gatho'ʉ xa nts'oqui.
Ni 'na hingui øt'a xá hño, ha̱ha̱ ni 'na.
13 Yá ne'ʉ xá nts'o, nja ngu 'nara nt'agui xots'i;
ne nza̱ntho hate'ʉ.
Nehe xá nts'uni yá ne, nja ngu rá ne ra qu'eña̱ nú'a̱
hote.
14 Pøni ya ts'one de yá ne, ne ya noya dega cuɛ.
15 Co 'na tʉi nu'ʉ́ da ma hnest'ihi pa da hyo yá
miqu'eiui.
16 Habʉraza 'yo'ʉ øt'a ya nhuati ne tsogui ya ʉgui,

17 y hinxa bạdi'ʉ hanja da 'mʉi'ʉ te rá 'ñentho.
18 Y nu'ʉ́ ni ts'ʉ hingui tsupabi rá cuɛ Ajuạ.
19 Nubyá dí pạdihʉ gue nú'ạ mạnga ja rá ley ra
Moise, mạ pa nú'ʉ to'o 'bʉ ja nú'ạ ra ley'ạ pa da
mɛ'tsa yá tsa y da go'ta yá ne, pa njabʉ nu'ʉ́ ne
gatho ma'ra ya jạ'i de ra ximhai da dø'ma nú'ạ ra
castigo ma da hñạni de Ajuạ.
20 Ngue'ạ ni 'nara jạ'i hinxa 'øt'e gatho nú'ạ
manda ja ra ley. Hangue enga ja ra Mạca T'ofo
gue Ajuạ hinda ma da mạ gue ni 'nara jạ'i hingui
tu ra ts'oqui, masque da 'mʉi 'ra da 'ñena gue xa
'øt'a ngu nú'ạ mạnga ra ley. Ngue'ạ nu'ạraza ra
ley xo'tsuabi yá ts'oqui ya jạ'i.

Ra mpøhø bí ehe po ra jamfri

21 Pe nubya Ajuạ xa 'ñudi 'nara hño pa ra mex-
imhai, y nura hño'ạ, nú'ạ hanja grá 'bʉhʉ xá hño
ja rá thandi'ạ. Pe nura hño'ạ hingui pɛ'tsi te da nu
ni co ni 'nara ley, masque ja dí mạhmạ ja rá ley ra
Moise ne ja nú'ạ bi 'yofo ma'ra yá 'mɛhni Ajuạ.
22 Nuna dạnga hñonạ mạ gue nu'ạ tó'o camfri ra
Zidada Jesucristo ya 'bʉi xá hño ja rá thandi Ajuạ.
Y nuna hñonạ ja pa gatho nuto da gamfri'ạ, ngue'ạ
gatho ya jạ'i mahyɛgui, gue dra xodyo gue hindra
xodyo.
23 Y gathoguihʉ dyá 'øt'ats'oquihʉ, ne ni 'na de
guecjʉ hingui tsa ga 'yohʉ xá hño ngu ri ho Ajuạ.
24 Pe nu'ạ́ xi ra hojạ'i, hangue mạ de rá pahasɛ
gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ ngue'ạ dí camfrihʉ
ra Zidada Jesucristo. Ajuạ tsa da mạ njabʉ ngue'ạ
ra Zidada Jesucristo ya bi gutca ma thaihʉ.
25 Ajuạ bá pɛhna ra Zidada Jesucristo pa bi du ja
ra pont'i ngu 'nara hñạ'ti, pa bi hñạga ma ts'oquihʉ

po rá mạca ji bi mani, pa njabʉ nu'ạ́ tó'o da gamfri'ạ ya hinda ma da zʉtua rá cuɛ Ajuạ. Njabʉ bi 'yøt'a Ajuạ pa bi 'ñudi rá hoga ts'ʉtbi, masque himi hnequihmạ ngue'ạ po rá mạca pasencia hinxqui castiga ya jạ'i nuya pa xqui thogui.

26 Ha nubyá, po rá du rá T'ʉ, Ajuạ bi 'ñudi rá hoga ts'ʉtbi, ne nu'ạ́ mạ gue ya hinte ma ts'oqui tu nú'ʉ to'o camfri ra Zidada Jesu.

27 Hangue nubya hingui tsa to da 'ñets'i. 'Bʉ xa za 'na xa mɛ ya hoga 'bɛfi ngu nú'ʉ mạnga rá ley ra Moise pa xa mpøhøhmạ, nu'bʉ́ xa zahmạ xa 'ñets'i. Pe nuto ya hinte ma ts'oqui tu ngue'ạ xa gamfri ra Zidada Jesucristo, nu'ạ́ hingui tsa da 'ñets'i.

28 Ngue'ạ dí pạhʉ xá hño gue Ajuạ mạ gue ya hinte ma ts'oqui tu nú'ạ to'o camfri ra Zidada Jesu nsinque te da nu co ya 'bɛfi de ra ley.

29 ¿Xi ha gue Ajuạ go ra Ajuạ nsøctho pa ya xodyo? ¿Ha hingrá Ajuạ nehe pa nuya jạ'i hingyá xodyo? Hạhạ, go gue'ạ ra Ajuạ nehe pa gue'ʉ.

30 Ngue'ạ 'nat'a Ajuạ 'bʉi, y nú'ạ́ mạ gue ya hinte ma ts'oqui tu ya xodyo nú'ʉ pɛ'tsa ra seña de ra cohi ja yá ndo'yo nú'bʉ camfri ra Zidada Jesucristo. Nehe go guet'ạ Ajuạ mạ gue nehe nú'ʉ hingui pɛ'tsa ra seña ja yá ndo'yo ya hinte tu nú'bʉ camfri'ʉ ra Zidada Jesucristo.

31 ¿Ha gue dí puthʉ rá ley ra Moise ngue'ạ dí udihʉ ra jamfri de ra Zidada Jesucristo? Hina, hinda za da feni njabʉ, ngue'ạ nujʉ́ ma'na dí umfʉ rá ts'ɛdi nura ley'ạ.

4

Ra Abrá himbi mpøhø po nuya hoga 'bɛfi bi 'yøt'e

1 Xi ra Abrá nú'ạ ma mʉdi dadahʉ nújʉ dyá
xodyohʉ, ¿te rá 'bɛ da za ga beñhʉ 'bʉ de gue'ạ?
2 Nu'bʉ Ajuạ xa mạhmạ gue ra Abrá ya hinte ma
ts'oqui mi tu por yá hoga 'bɛfi mi øt'e, nu'bʉ́ nu'ạ́
xa zahmạ xa 'ñets'i. Pe hina, himbi za bi 'ñets'i ja
rá thandi Ajuạ.
3 Ngue'ạ ra Mạca T'ofo enga njaua: "Ra Abrá bi
gamfri gue mi ma da hñạni nú'ạ bi ñạ'tuabi Ajuạ,
hangue Ajuạ bi mạ gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui
mi tu."
4 Nu'bʉ 'nara jạ'i øt'a 'nara 'bɛfi, nurá thạhạ
da t'umbi hingui t'umtho co ra hñojạ'i; t'umbabi
ngue'ạ xa mpɛfi ne thupi.
5 Pe nura jạ'i to'o camfri Ajuạ ne camfri gue
hingue po yá hoga 'bɛfi da za da mạ Ajuạ gue ya
hinte ma ts'oqui tu, nura jạ'i'ạ, Ajuạ da mạ gue ya
hinte tu ngue'ạ bi gamfri'ạ.
6 Nehe ra Davi xicjʉ gue Ajuạ mạnga nuna noy-
anạ dega jạpi. Nu'ạ́ ena gue Ajuạ mạ gue 'nara jạ'i
ya hinte ma ts'oqui tu nsinque da 'yʉ'tua nguɛnda
de yá 'bɛfi.
7 Ra Davi bi 'yofo njaua:
Njạpi ndunthi nú'ạ to'o xra pumba yá ts'oqui.
8 Hạhạ, njạpi ndunthi nú'ạ hingui mạ Ajuạ te xa
'øt'e.
9 Xi nuna ra noya dega jạpi mạnga Ajuạ, ¿ha gue
mạ pa gatho ya jạ'i, o hønsɛ pa nú'ʉ pɛ'tsa ra señа de
ra cohi bi gohi Ajuạ co ya xodyo? Hina, nu'ạ́ mạ pa
gatho. Dí pạdihʉ gue Ajuạ bi mạ gue ya hinte ma
ts'oqui mi tu ra Abrá ngue'ạ bi gamfri'ạ.
10 ¿Ha gue ra Abrá mi pɛ'tsa ra señа ja rá ndo'yo
nura ora'ạ o hina? Hina, himi pɛ'tsta nú'ạ ra
señа'ạ, mi 'bʉtho njabʉ.

11 Nura seña de ra cohi bi thu'tsua ja rá ndo'yo pe
asta 'mɛfa; y nura seña'ạ gue'ạ ngu 'nara seyo bi
hñu'tsuabi Ajuạ pa da fạdi gue ri muui nú'ạ xqui
mạñ'ạ gue ra Abrá hinte ma ts'oqui mi tu ngue'ạ
bi gamfri. Ajuạ bi mạ gue ra Abrá ya hinte mi
tu ante da thu'tsuabi nura seña, y njabʉ ra Abrá
bi ndada de gatho nú'ʉ to'o camfri masque nu'ʉ́
hinxa mɛ'tsa nú'ạ ra seña, pa njabʉ nehe'ʉ Ajuạ bi
mạ gue ya hinte tu'ʉ.
12 Nehe ra Abrá bi ndada de ya jạ'i to'o pɛ'tsa ra
seña de ra cohi ne camfri, nú'ʉ to'o hingue hønsɛ
pɛ'tsa ra seña pe nehe tɛnba rá jamfri ma dadahʉ
ra Abrá nú'ạ to'o bi gamfri ante da thu'tsua ra
seña.

Nujʉ ga hạñhʉ ra hñạ'ti nú'bʉ ga camfrihʉ

13 Ajuạ bi ñạ'tua ra Abrá da umbabi ra ximhai
ngu 'nara tsogui pa gue'ạ ne pa yá jạ'i 'mɛfa de
gue'ạ. Bi ñạ'tuabi pe hingue ngue'ạ xqui 'yøta
ra ndạxjua ley; nu'ạ́ bi ñạ'tuabi njabʉ ngue'ạ mi
camfri ne ya hinte ma ts'oqui mi tu.
14 'Bʉ nú'ʉ to'o ri dɛna ra ndạxjua ley da gohui
nú'ạ ra tsogui, nu'bʉ́ ra jamfri da bøni gue hinte ri
muui, ne nú'ạ ra hñạ'ti'ạ ma da njabʉtho.
15 Pe ra ley ri japi da hnequi rá cuɛ Ajuạ ngue'ạ
dyá ts'o'yødehʉ, pe 'bʉ di otho 'nara ley, nu'bʉ́
¿hanja gra ts'o'yødehʉ?
16 Hangue nura hñạ'ti de ra tsogui ja pa nú'ʉ to'o
camfri, pa njabʉ Ajuạ da za da unga ra tsogui po
rá hñojạ'i. Ma dra t'umbi pa gatho yá jạ'i ra Abrá,
hingue hønsɛ pa nú'ʉ to'o bi nte ja ra ley nepʉ bi
gamfri, pe nehe pa nú'ʉ to'o hinxa te ja ra ley ne bi

gamfri ngu bi gamfri ra Abrá nú'ạ to'o go ra dada de gathoguihʉ nújʉ dyá gamfrihʉ.

17 Ngu mạnga ja ra Mạca T'ofo gue Ajuạ bi xipa ra Abrá ne bi 'ñembi: “Stá hux'a'i pa gui ndada de ndunthi ya hnini.” Hangue ja rá thandi Ajuạ ra Abrá bi ndada de gatho nú'ʉ to'o camfri. Y nu'ạ́ mi camfri gue Ajuạ tsa da japi da yopa nte nú'ʉ xa du, y ri manda nú'ạ hingui 'bʉitho, pa gue'ạ ja ra uɛnda ya 'bʉi.

18 Ne masque ngu xmá hñei, pe ra Abrá mi camfri gue da zøhø nú'ạ xqui xipabi Ajuạ ne bi sigui bi dø'mi. Hangue njabʉ nu'ạ́ bi ndada de ndunthi ya hnini ngu nú'ạ xqui xipabi Ajuạ ne bi 'ñembabi: “Ma da ndunthi ri bạtsi da 'mʉi.”

19 Ra Abrá xi mi ja rá jamfri gue da mɛ'tsa 'nará t'ʉ. Nu'ạ́ himi jamasu ua ya mrá dạqu'ei, masque mi ma da got'a 'na nthebe njɛya. Nixi himi jamasu gue ra Sara nurá 'bɛhñạ'ạ ya mrá dạqu'ei nehe ne hinxqui mɛ'tsa ni 'nara bạtsi.

20 Pe de nú'ạ xqui hñạ'tuabi ni ts'ʉ himbi 'bɛ rá jamfri, nu'ạ́ ma'na bi nja rá jamfri, ne bi nsunda Ajuạ.

21 Ngue'ạ mi pạdi xá hño gue Ajuạ mi ja rá ts'ɛdi pa da 'yøt'e ngu nú'ạ xqui ñạ'tui.

22 Hangue por gue'ạ Ajuạ bi mạ gue ya hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá, ngue'ạ ra Abrá bi gamfri'ạ.

23 Pe nuya noya nú'ʉ ena gue Ajuạ bi mạ gue ya hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá, himbi t'ofo hønsɛ pa ra Abrá;

24 bi t'ofo pa guecaguihʉ nehe, ngue'ạ Ajuạ mạ mahyɛgui de guecjʉ nújʉ dí camfrihʉ'ạ. Dí camfrihʉ gue nu'ạ́ pɛ'tsa ra ts'ɛdi pa bi 'yøt'e bi yopa

nte ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.
25 Nu'ą̱ bri da pa bi du po rá ngue ma ts'oquihʉ,
ne bi t'øt'e pa bi yopa nte pa bi t'udi gue ya hinte
ma ts'oqui dí tuhʉ.

5

Ya hño nú'ʉ pɛ'tsa ra gamfri ngue'ą̱ Ajuą̱ xa mą̱ gue ya hinte ma ts'oqui tu

1 Nubyá Ajuą̱ xa mą̱ gue ya hinte ma ts'oqui dí
tuhʉ ngue'ą̱ stá camfrihʉ'ą̱, hangue ya dí 'bʉhʉ te
rá entho con gue'ą̱ por ma Zidadahʉ ra Jesucristo.
2 Nehe ngue'ą̱ dá camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra
Jesucristo, hangue ya stá jonihʉ co Ajuą̱ ra Dada
ne stá tsʉtuahʉ rá hñoją̱'i'ą̱. Y nubyá ya dí 'bʉhʉ ja
nú'ą̱ ra hñoją̱'i'ą̱, ne dí tø'mhʉ co ndunthi ra johya
nú'ą̱ ra pa ga 'bʉhʉ ja rá nsunda Ajuą̱.
3 Y hingue hønsɛ dí johyahʉ por gue'ą̱, nehe rí
'ñepi ga johyahʉ ora dí thohʉ ya ts'othogui, ngue'ą̱
dí pą̱dihʉ gue ya ts'othogui ri jacjʉ ga zɛdihʉ.
4 Y nu'bʉ ga zɛdihʉ, ga pøñhʉ 'radyá hoga
gamfrihʉ, y por guehna ma'na da ndą̱ngui ma
nthø'matehʉ.
5 Y nuna nthø'matenąą̱ hinda ma da njabʉtho
nepʉ ga 'bɛ ma tsahʉ, ngue'ą̱ ra Mą̱ca Ndą̱hi
nú'ą̱ xa t'acaguihʉ xa 'ñutcahʉ xá hño gue Ajuą̱
mą̱caguihʉ.
6 Dí pą̱hʉ gue Ajuą̱ mą̱caguihʉ, ngue'ą̱ ja nú'ą̱
ra pa xqui beni'ą̱, bá pɛhna ma zi Hmuhʉ ra
Jesucristo pa bi du po rá nguecjʉ nújʉ ndyá
dą̱dits'oquihʉ, ngue'ą̱ nujʉ otho ma ts'ɛdihʉ pa ga
mpøhøsɛhʉ.

7 Xi xá hñei to da ne da du po rá ngue 'nará
miqu'eiui nú'ạ di øthmạ xá hño, pe ja ra ora da za
'na da rezga da du po rá ngue 'nara hojạ'i.
8 Pe Ajuạ xa 'ñutcaguihʉ tengu rá ndạngui rá
hmạte nú'ạ pɛscahʉ, ngue'ạ masque 'nandyá
dạdits'oquihʉ, pe bá pɛhna ma zi Hmuhʉ ra Jesu-
cristo pa bi du po rá nguecjʉ.
9 Y núbya ya gue nu'ạ́ bi du pa bi ñạngaguihʉ co
rá mạca ji, ne ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ, nu'bʉ́
nubyá go dí tø'mhʉ gue nu'ạ́ da ñạngaguihʉ de rá
cuɛ Ajuạ sta 'ñepʉ.
10 Nujʉ ndí ncontrahʉ co Ajuạ, pe nubyá dí
mạ́dihʉ con gue'ạ po rá du rá mạca T'ʉ. Y núbya stá
mạ́dihʉ con gue'ạ, dí pạdihʉ gue ma ga mpøhøhʉ
po rá te'ạ.
11 Pe hingue hønsɛ'ạ, nehe nujʉ dí johyahʉ ndun-
thi ngue'ạ dí 'bʉhʉ xá hño co Ajuạ por nú'ạ bi
'øt'e ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ngue'ạ por nú'ạ
bi 'øt'e'ạ ya stá mạ́dihʉ co Ajuạ.

Nú'ạ bi 'øtcahʉ ra Adá y nú'ạ bi 'øt'a ra Zidada Jesucristo pa guecjʉ

12 Hangue nu mi yʉt'a ra ts'oqui gatho ja ra mex-
imhai, bi yʉt'i po nú'ạ bi 'øt'a 'nara 'ñøhø, y go
gue'ạ numa mʉdi dadahʉ. Nehe po rá nts'o'yøde'ạ
ra du bi yʉt'i ja gatho ya jạ'i, ngue'ạ xa t'øt'a ra
uɛnda gue gatho bi 'øt'a ra ts'oqui.
13 Hangue ante da thuxa ra ley ya mi ja ra ts'oqui
ja ra ximhai, pe nú'ʉ ya ts'oqui bi t'øt'e himbi
thạnga nguɛnda ngue'ạ hinxqui thusta ra ley,
ngue'ạ hingui tsa da thạnga nguɛnda ya ts'oqui nu
habʉ otho ni 'nara ley.

14 Pe madi njabʉ, ra du bi ntạte ja ya jạ'i desde
ra Adá asta ra Moise, masque nú'ʉ ya jạ'i'ʉ himbi
'yøt'a ngu nú'ạ ra nts'o'yøde bi 'yøt'a ra Adá. Nura
Adá po nú'ạ bi 'yøt'asɛ hangue bi nja ra du pa gath-
oguihʉ; njabʉ nehe bi 'ñehe ra Zidada Jesucristo bi
'yøt'asɛ pa bi nja ra te pa nzạntho.
15 Pe nú'ạ ra ts'oqui bi 'yøt'a ra Adá hinga
ra dạngui ngu nú'ạ ra 'baha bi unga Ajuạ dega
hñojạ'i. Po rá ngue rá ts'oqui 'nadra 'ñøhø bi nja
ra du pa gatho, pe Ajuạ po rá hñojạ'i bá pɛhna
'nadra 'ñøhø nehe pa da unga ra te pa nzạntho
ngu 'nara 'baha pa gatho ya jạ'i po rá hñojạ'i nú'ạ
'nadra 'ñøhø. Y nura 'ñøhø'ạ go gue'ạ ma Zidadahʉ
ra Jesucristo.
16 Ra ts'oqui dí tuhʉ por nú'ạ bi 'yøt'a 'nada ra jạ'i
hinga ra dạngui ngu nú'ạ ra 'baha xa t'acjʉ. Ajuạ
bi hñạ'mba nguɛnda de nú'ạ 'nadra ts'oqui, ne bi
'yɛ'mba ra du pa gatho ya jạ'i; pe 'mɛfa Ajuạ po rá
hñojạ'i bi unga nura 'baha'ạ masque ya jạ'i xi xqui
'yøthmạ ndunthi ya ts'oqui, pe Ajuạ bi mạ gue ya
hinte ma ts'oqui mi tu.
17 Ya gue bi ntạte ra du po nú'ạ ra ts'oqui bi 'yøt'a
'nada ra 'ñøhø, pe nubyá nú'ʉ to'o xa hñạni nú'ạ ra
'baha xa unda Ajuạ po rá hñojạ'i y xa hñạni nura
noya gue nu'ʉ́ ya hinte ma ts'oqui tu, nu'ʉ́ ma go
da ndạ'ʉ ja nú'ạ ra te xa 'ñepʉ po rá ngue nú'ạ bi
'yøt'a 'nada ra 'ñøhø, y nura 'ñøhø'ạ go gue'ạ ma zi
Hmuhʉ ra Jesucristo.
18 Hangue por nú'ạ ra ts'oqui bi 'yøt'a 'nada ra
'ñøhø, Ajuạ bi 'yɛ'mba ra du pa gatho ya jạ'i, y nehe
por nú'ạ ra hoga 'bɛfi bi 'yøt'a 'nada ra 'ñøhø, Ajuạ
ena pa gatho ya jạ'i gue ya hinte ma ts'oqui tu'ʉ ne
umbabi'ʉ ra te.

19 Po 'nara ts'o'yøde gá 'ñøhø, bi japi bi
nts'oqui gatho ya meximhai, njabʉ nehe po 'nara
hoga'yøde, ndunthi da t'embi gue ya hinte ma
ts'oqui tu.
20 Pe 'mɛfa bi nja ra ley pa ma'na bi ndunthi
ya nts'o'yøde. Y masque xa ndunthi ya nts'o'yøde,
ma'na xa ndạngui rá hñojạ'i Ajuạ.
21 Masque ra ts'oqui xi bi ntạtehmạ ngue'ạ bi nja
ra du, pe ma'na bi ntạte rá hñojạ'i Ajuạ, ngue'ạ po
rá hñojạ'i'ạ nu'ạ́ mạ gue nujʉ ya hinte ma ts'oqui
dí tuhʉ, ne xa 'racaguihʉ ra te pa nzạntho po ma
Zidadahʉ ra Jesucristo.

6

Nújʉ stá 'uegueh̶ʉ de ra ts'oqui rí 'ñepi ga 'bʉhʉ 'nara 'ra'yo te co ra zi Hmu Jesucristo

1 Xibya, ¿te ga mạ̃ñhʉ? ¿Ha gue ga sigui ga øthʉ
ya ts'oqui pa ma'na da ndạngui rá hñojạ'i Ajuạ pa
guecjʉ?
2 ¡Hina! ¡Hinda za ga beñhʉ njabʉ! Nujʉ ma'mɛt'o
ndí ohʉ ja rá 'yɛ ra ts'oqui, pe nubyá ya stá pøñhʉ,
ya hindí ohʉ ja rá 'yɛ, ja ra uɛnda ya stá tuhʉ. Nu'bʉ́
¿hanja da za ga sigui ga øthʉ ya ts'oqui?
3 ¿Ha gue hinguí pạdihʉ gue nújʉ stá nxistehehʉ
stá 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne nura
ora dá nxistehehʉ ja ra uɛnda dá tuhʉ con gue'ạ?
4 Nehe nú'ạ ra ora dá nxistehehʉ, ja ra uɛnda dá
nt'aguihʉ ngu bi nt'agui'ạ ngu 'ñena stí tuhʉ nehe,
pa ngu bi yopa nte'ạ de ja ra du po rá mạca ts'ɛdi
Ajuạ rá Dada, njabʉ necaguihʉ stá yopa ntehʉ
ma'ra'yo pa ga 'bʉhʉ 'nara 'ra'yo 'mʉi.

5 Ngue'ạ nu'bʉ stá 'nathohʉ con gue'ạ ngue'ạ ja
ra uɛnda stá tuhʉ ngu bi du'ạ, nu'bʉ́ ma ga 'bʉhʉ
'nara 'ra'yo 'mʉi ngu gra 'mʉ'ạ, ngue'ạ ja ra uɛnda
dá yopa ntehʉ ngu bi yopa nte'ạ de ja ra du.
6 Dí pạdihʉ gue ma ndạxjua 'mʉihʉ bi mpont'i
mahyɛgui con gue'ạ, pa gue numa ndạxjua 'mʉihʉ
nú'ạ mi pɛpa ra ts'oqui, ngu ya xra huati pa ya
hinga 'mɛgohʉ de ra ts'oqui.
7 Ngue'ạ nu'ạ tó'o ya xa du, ya hingui o ja rá 'yɛ
ra ts'oqui.
8 'Bʉ stá tuhʉ mahyɛgui co ma zi Hmuhʉ ra
Jesucristo, dí camfrihʉ gue ga 'bʉhʉ con gue'ạ.
9 Ngue'ạ dí pạhʉ gue ma zi Hmuhʉ to'o bi yopa
nte de ja ya du, ya hingui pɛ'tsi te da yopa du'ạ, ne
ra du hinda ma da yopa ntạte de gue'ạ.
10 Ngue'ạ nu mi du'ạ, bi du 'na'quitho pa bi gutca
gatho ma ts'oquihʉ, y ya hingui pɛ'tsi te da nu co
ra ts'oqui. Y nubyá nu'ạ́ bi yopa nte y 'bʉi pa rá
nsunda Ajuạ.
11 Njabʉ necjʉ ga øthʉ ra uɛnda gue ya stá tuhʉ
ne ya hindí pɛ'tshʉ te ga nuhʉ co ra ts'oqui, ne ya
dí 'bʉhʉ pa rá nsunda Ajuạ ngue'ạ dí 'nathohʉ co
ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

12 Hangue ya oxqui hophʉ ra ts'oqui da sigui da
manda ja ri ndo'yohʉ nú'ʉ ma da du. Oxqui hophʉ
da ja'ahʉ gui 'øthʉ nú'ạ go da ne ri ndo'yohʉ.
13 Oxqui sigui gui pɛphʉ ra ts'oqui nú'ạ ja'ahʉ
gui 'øthʉ nú'ạ hingui ho. Nu'ạ gui 'øthʉ, daphʉ
ri tehʉ ja rá 'yɛ Ajuạ pa gui 'yø'tuahʉ rá paha'ạ,
ngue'ạ nu'ahʉ ja ra uɛnda ya xcá tuhʉ de ra ts'oqui
ne xcá yopa ntehʉ ma'ra'yo. Hangue daphʉ ri
ndo'yohʉ ne ri ts'ɛdihʉ Ajuạ pa gui pɛphʉ rá 'bɛfi'ạ.

14 Ngue'ạ nura ts'oqui ya hinda ma da ndạ de guecjʉ, ngue'ạ ya hindí 'bʉhʉ ja rá hmanda ra ndạxjua ley, nubyá dí 'bʉhʉ ja rá hñojạ'i Ajuạ.

Nújʉ ndí ohʉ ja rá 'yɛ ra ts'oqui, ¿pa te ga yopa penjʉni?

15 Nde'bʉ, ¿ha gue ga øthʉ ya ts'oqui ngue'ạ dí 'bʉhʉ ja rá hñojạ'i Ajuạ ne ya hindí 'bʉhʉ ja rá hmanda ra ndạxjua ley? ¡Hina! ¡Hinda za ga beñhʉ njabʉ!

16 Dí pạdihʉ gue dyá 'bɛgohʉ de nú'ạ to'o dí øtehʉ. Nu'bʉ guí øtehʉ ra ts'oqui go rá 'bɛgo'ihʉ'ạ ne go gue'ạ da ja'ahʉ gui 'mɛdihʉ. Ha nu'bʉ guí øthʉ Ajuạ go rá 'bɛgo'ihʉ'ạ y nu'ạ́ da 'øt'e pa gui 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi'ạ.

17 Pe jamạdi Ajuạ gue masque gá 'mɛgohʉ de ra ts'oqui, pe nubyá ya xcá ndahʉ pa gui 'øtehʉ con gatho ri mʉihʉ ra nt'utuate xa t'u't'ahʉ.

18 Ajuạ bi zin'ahʉ de rá 'yɛ ra ts'oqui nú'ạ nguí pɛphʉ, pa go gui pɛphʉ'ạ ne gui 'øthʉ xá hño ngu ri ho'ạ.

19 Núna dí xi'ahʉ, dí hɛc'ahʉ ngu ya 'bɛgo pa da zo ri mfenihʉ. Njabʉ ngu xcá ndahʉ pa gá 'mɛgohʉ ja ra ts'oqui ne nguí nts'o'yødehʉ, njabʉtho nehe ndahʉ ja rá 'yɛ Ajuạ pa gui 'øthʉ nú'ạ xá hño, ne gui 'bʉhʉ xá nt'axi.

20 Nguetho nú'bʉ nguí 'mɛgohʉ ja ra ts'oqui, himi tsa gui 'øthʉ nú'ạ xá hño.

21 ¿Te ma thạhạ gá hạ̃hʉ de nú'ʉ ya t'øt'e xmá nts'o nguí øthʉ? Ha nubyá grí ntsahʉ de gue'ʉ. Ngue'ạ nú'ạ ra thạhạ ri uni nú'ʉ ya t'øt'e xá nts'o, go gue'ạ ra du.

22 Pe nubyá ya hingyá 'bɛgohʉ de ra ts'oqui, ya
gyá 'bɛgohʉ de Ajuạ, hangue ya xcá hạñhʉ 'nara
dạnga thạhạ, y nura thạhạ'ạ go gue'ạ gui 'bʉhʉ xá
nt'axi y rá ngạts'i 'nara te pa nzạntho.
23 Nguetho nurá njut'i ra ts'oqui go gue'ạ ra du,
pe nurá 'baha Ajuạ go gue'ạ 'nara te pa nzạntho
nú'ạ da 'racjʉ ngue'ạ drí 'nathohʉ co ma Zidadahʉ
ra Jesucristo.

7

Dí 'bʉhʉ co ra Zidada, hingue dí 'bʉhʉ ja ra ndạxjua ley

1 Zi cuhʉ, nu'ahʉ guí pạdihʉ ya ley, gue mientra
ra jạ'i te, pɛ'tsi da 'yøt'e ngu mạnga ra ley, pe 'bʉ da
du, ya hina.
2 Nja ngu 'nara 'bɛhñạ ra medinthạti, mientra
te rá dạme pɛ'tsi da 'yøt'e nú'ạ mạnga ra ley dega
nthạti, pe nu'bʉ ya xa du rá dạme, nura 'bɛhñạ'ạ
ya hingui 'bʉi ja nura ley'ạ.
3 Pe nu'bʉ te rá dạme, ne da mɛui ma'na ra 'ñøhø,
nura 'bɛhñạ'ạ da thu'mbabi ra zinga medinthạti;
pe nu'bʉ xa du rá dạme, nura 'bɛhñạ'ạ ya hingui
'bʉi ja nura ley'ạ, ne hinda ma da thu'mbabi ra
zinga medinthạti masque da nthạtui ma'na ra
'ñøhø.
4 Njabʉ necaguihʉ ndí 'bʉhʉhmạ ja rá hmanda
ra ndạxjua ley. Pe nubyá ja ra uɛnda stá tuhʉ
mahyɛgui co ra Zidada Jesucristo nu mi du'ạ, ne
ya hindí 'bʉhʉ ja nura ley'ạ. Dá njahʉ ngu nú'ạ ra
'bɛhñạ bi du rá dạme ne bi nthạtui ma'na, ngue'ạ
nujʉ ya hindí 'bʉhʉ ja ra ndạxjua ley, ngue'ạ ya dá
'nathohʉ co ra Zidada Jesucristo nú'ạ to'o bi yopa

nte de ra du. Y stá njahʉbʉ pa da za ga øthʉ ya hoga
'bɛfi pa rá nsunda Ajuạ.
5 Ngue'ạ nú'bʉ ndí 'bʉhʉ ja ma ndạxjua 'mʉihʉ
xá nts'o, nura ley ma'na bi nupca ma mfenihʉ pa
dá øthʉ nú'ʉ ya ts'onc'at'i ndí pɛ'tshʉ, y nu'ʉ́ mri
mpɛfi ja gatho ma ndo'yohʉ pa dá øthʉ ya ts'oqui
ne pa xa zixcahmạhʉ ja ra du.
6 Pe nubyá ja ra uɛnda stá tuhʉ de ja ra ndạxjua
ley, ngue'ạ ya hindí 'bʉhʉ ja rá hmanda nú'ạ ra
ley'ạ. Ya hindí ohʉ ja rá 'yɛ ra ley, hangue nubyá
da za ga pɛphʉ Ajuạ co 'nara 'ra'yo mfeni nú'ạ
bi 'racjʉ ra Mạca Ndạhi, ne hingue ngu ma'mɛt'o
nú'bʉ ndí 'bʉhʉ ja rá hmanda ra ndạxjua ley ne ndí
pɛphʉ ngu nú'ạ xqui t'ofo.

Ra ts'oqui nú'ạ dí hạhʉ

7 ¿Te ga beñhʉbya? ¿Ha gue ra ndạxjua ley tu ra
thai de ra ts'oqui? ¡Hina! ¡Hinda za! Ngue'ạ go gue'ạ
bi 'ñutcagui te rá 'bɛ'ạ ya ts'oqui. Ngue'ạ hinduí
pạdi hmạhạ ua ra ts'oqui pa dra hyøcua nú'ạ te
pɛ'tsi ma'na. Dá pạdi asta nu mi 'ñengagui ra ley:
"Oxqui hyøca nú'ạ hinga ri mɛti."
8 Pe nu ndá øde nura hmanda'ạ, nuya ts'onc'at'i
bi mpɛfi ja ma ndo'yo pa dá hyøque ndunthi ya
t'øt'e, y njabʉ dá tu ra ts'oqui ngue'ạ hindá øt'e ngu
nú'ạ mạnga ra ley, ngue'ạ nsi ra ley hingui tsa to da
du ra ts'oqui.
9 Ma'mɛt'o hinduí pạhmạ ra ley, y ndí beni gue
nduí 'bʉi xá hño ja rá thandi Ajuạ. Pe nu ndá pạdi
ra ley, gue'bʉ dá pạdi tengu rá ndạngui ra thai
ndí tu, ha nura ts'oqui ma'na bi nja rá ts'ɛdi pa bi
cacagui ga pɛpi.

10 Njabʉ ra ley nú'ạ ñạ'tui ra te pa nzạntho pa to'o da cumplibi, bi 'ñutcagui gue ya dí nehi ra 'ñu pa ja ra du.
11 Ngue'ạ ra ts'oqui mi cacagui ga øt'a nú'ạ mi hạgahmạ ra ley pa hinga øt'e, hangue ra ley bi condenagui ga tu po rá ngue ra ts'oqui.
12 Hangue ra mạca ley xá nt'axi y nú'ạ ri manda'ạ go gue'ạ xá nt'axi ne xá hño y øt'a ra hoga ts'ʉtbi.
13 Nu'bʉ́, ¿ha gue nú'ạ ra hoga ley go gue'ạ bi 'øtca 'nara 'ñʉ pa xa zixca ja ra du? ¡Hina! ¡Hinga beñhʉ njabʉ! Ngue'ạ nuya ts'oqui stá øt'e go gue'ʉ bi 'øtcagui nura 'ñʉ pa xa zixcahmạ ja ra du. Y njabʉ xa fạdi que nura ts'oqui xi ra cate, ngue'ạ por nú'ạ ra hoga ley, ra ts'oqui bi jaqui dá 'mɛdihmạ. Hangue po ra ley bi hnequi gue ra ts'oqui nts'ɛdi xá nts'o.
14 Dí pạdihʉ gue ra ley bá ehe de mahets'i. Pe nugui drá jạ'i dega ximhai, ne dí o ja rá 'yɛ ra ts'oqui, hangue otho ma ts'ɛdi pa ga øt'a ngu nú'ạ ri manda ra ley.
15 Nugui hindí pạdi nú'ạ dí pɛfi, ngue'ạ hingo xi ma paha nú'ạ dí pɛfi, pe nú'ʉ ya 'bɛfi dí ʉtsa xcá thạmfri ya dá øt'e.
16 Y nu'bʉ dí øt'e nú'ạ hingui ho ne hingo ma pahaga, nu'bʉ́ numa pahaga ri nthɛ ngu mạnga ra ley, ngue'ạ ra ley mạ gue hinxá hño nú'ạ dá øt'e, hangue dí handi gue ra ley xá hño.
17 Hangue njabʉ hingo de guecsɛ dí pɛfi nuya t'øt'e. Nuya ts'onc'at'i dí pɛ'tsi ja ma ndo'yo, go gue'ʉ ri jaqui dí øt'a njabʉ.
18 Y nugui dí pạdi gue hinte ma t'øt'e xá hño dí øt'e ja ma ndạxjua 'mʉi, ngue'ạ ga nehmạ ga øt'e

núˈa̱ xá hño pe hingui tsa ga øtˈe.
19 Nguetho nura hño dí ne ga øtˈe, hindí øtˈe, pe
núˈa̱ xá ntsˈo ne núˈa̱ hingo ma paha pa ga øtˈe,
nuˈá̱ go gueˈa̱ dí øtˈe.
20 Pe nuˈbʉ nugui ga øtˈe núˈa̱ hingo dí ne, nuˈbʉ́
ha̱, hingo dí pɛfi nura ˈbɛfiˈa̱, nuya tsˈoncˈatˈi dí
pɛˈtsa ja ma ndoˈyo go gueˈʉ ri jaqui dí øtˈa njabʉ.
21 Hangue dí pa̱di gue nza̱ntho ri nda̱ ˈnara tsˈɛdi
ja ma ndoˈyo, y ri mpɛfi njaua: ˈbʉ dí ne ga øtˈa núˈa̱
xá hño, hingui tsa ngueˈa̱ nza̱ntho go dí øtˈa núˈa̱
hingui ho.
22 Ngueˈa̱ nugui de ja ma mfeni dí ho rá ley Aju̱a̱,
23 pe ja ˈnara tsˈɛdi maˈnaˈño núˈa̱ ri nda̱ ja
ma ndoˈyo. Nura tsˈɛdiˈa̱ ri ntuncui ma paha,
ne nza̱ntho jaqui ga øtˈa ya tsˈoqui pa maˈna rí
da̱tcˈaguiˈa̱.
24 ¡Huecategui! Xibya, ¿to da ña̱ngagui de nuna
tsˈɛdi ri nda̱ ja ma ndoˈyo núˈa̱ tsixcagui pa ja ra
du?
25 Jama̱di Aju̱a̱ gue ya bi ña̱ngaguiˈa̱ po ra Zidada
Jesucristo. Guehna núˈa̱ dí ma̱: nugui de ma paha
dí ne ga pɛpabi rá ley Aju̱a̱, pe rá tsˈɛdi ra tsˈoqui ri
nda̱ ja ma ndoˈyo.

8

Ra te núˈa̱ ja po rá tsˈɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi

1 Nubyá, Aju̱a̱ ya hinda ma da condenaguihʉ
ni ˈna de guecjʉ nújʉ drí ˈnathohʉ co ra Zidada
Jesucristo ne dí ˈyohʉ ngu núˈa̱ utcahʉ ra Ma̱ca
Nda̱hi, y ya hindí øˈtuahʉ rá paha ma ndoˈyohʉ.
2 Ngueˈa̱ Aju̱a̱ xa ña̱ngaguihʉ de rá tsˈɛdi ra
tsˈoqui núˈa̱ mi tsixcahʉ ja ra du, y nubyá ra Ma̱ca

Ndạhi go gue'ạ ri mandaguihʉ ne tsixcahʉ ja ra
'ra'yo te ngue'ạ drí 'nathohʉ co ra Zidada Jesu-
cristo.
3 Ra ndạxjua ley mi xicjʉ ndunthi ya 'bɛfi pa stá
øthʉ hmạhạ, pe himbi za bi maxcahʉ pa stá øthʉ
ngue'ạ ndí ø'tuahʉ rá paha ma ndo'yohʉ. Pe Ajuạ
hạ, xa maxcahʉ ngue'ạ bá pɛhna rá T'ʉ, bi 'ñe bi
njạ'i ngu nújʉ dyá 'øt'ats'oquihʉ pa bi za bi unga
rá mạca ndo'yo po ma ts'oquihʉ, y njabʉ Ajuạ bi
hñạcua rá ts'ɛdi ra ts'oqui pa hinda sigui da ndạ ja
ma ndo'yohʉ.
4 Ajuạ bi 'øt'a njabʉ pa da za ga øthʉ ya hoga
'bɛfi ngu ri manda ra ndạxjua ley, ngue'ạ nubyá go
dí øthʉ ngu nú'ạ rá paha ra Mạca Ndạhi, y ya hindí
øthʉ nú'ạ go rá paha ma ndo'yohʉ.

5 Ne dí pạdihʉ nu'ạ tó'o ø'tua rá paha rá ndo'yo,
hønsɛ oda rá mfeni nú'ạ go da ne rá ndo'yo, pe nu'ạ
tó'o ø'tua rá paha ra Mạca Ndạhi, nu'ạ́ hạ, oda rá
mfeni hanja da 'yø'tua nú'ạ ri ho ra Mạca Ndạhi.
6 Nguetho nu'ạ tó'o hønsɛ oda rá mfeni ra
ndạxjua 'mʉi go gue'ạ ma da 'mɛdi. Pe nuto oda
rá mfeni da 'øt'e ngu nú'ạ ri ho ra Mạca Ndạhi,
nu'ạ́ pɛ'tsa ra te nzạntho ne 'bʉi te rá 'ñentho.
7 Nguetho nu'ạ tó'o oda rá mfeni ra ndạxjua
'mʉi, go gue'ạ ri ncontraui Ajuạ, nguetho hingui
øte rá ley Ajuạ ha nixi hinda za da 'øt'e.
8 Nu'ạ tó'o ø'tua rá paha rá ndo'yo, hingui tsa da
'øt'e ngu nú'ạ ri ho Ajuạ.

9 Pe nu'ahʉ ya xcá tsohʉbʉ nuri ndạxjua 'mʉihʉ,
ne ya hinguí ø'tuahʉ rá paha ri ndo'yohʉ. Nubyá
guí ø'tuahʉ rá paha ra Mạca Ndạhi ngue'ạ nu'ạ́ 'bʉi
ja ri corasohʉ. Y nu'ạ tó'o hingui pɛ'tsa ra Mạca

Ndạhi nú'ạ bá pɛhna ra Zidada Jesucristo, nura jạ'i'ạ hingo rá mɛti ra Zidada Jesucristo.
10 Pe 'bʉ ra Zidada Jesucristo 'bʉi ja ri corasohʉ,
masque ri ndo'yohʉ xa t'ɛ'mbi da du po rá ngue
ra ts'oqui, pe nuri ndạhihʉ ma da 'mʉi pa nzạntho
ngue'ạ ya hinte ma ts'oqui guí tuhʉ.
11 Ajuạ to'o bi japi bi yopa nte ra Zidada Jesu-
cristo, go gue'ạ ma da japi da yopa nte ri ndo'yohʉ
nehe ngue'ạ ra Mạca Ndạhi 'bʉi ja ri corasohʉ.
Nú'ạ ri ndo'yohʉ xa du, Ajuạ ma da japi da yopa
nte po ra Mạca Ndạhi nú'ạ 'bʉi ja ri corasohʉ.
12 Hangue ringue'ạ zi cuhʉ, hinga mahyoni ga
ø'tuabihʉ rá paha ma ndo'yohʉ ngue'ạ ya hindí
'bʉhʉ ja rá hmanda'ạ.
13 'Bʉ go gui ø'tuahʉ rá paha ri ndo'yohʉ, nu'bʉ́
ma gui tuhʉ. Pe nu'bʉ co rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi
gui hñạcjʉ ya ts'ot'øt'e de ri ndo'yohʉ, nu'bʉ́ hingui
ma gui tuhʉ.
14 Nguetho gatho nú'ʉ to'o øt'e ngu nú'ạ utuabi
ra Mạca Ndạhi, go gue'ʉ yá bạtsi Ajuạ.
15 Nura Mạca Ndạhi bi t'acjʉ pa ya hinga
'mɛgohʉ ja ra ts'oqui, hangue njabʉ ya hinga yopa
ntsuhʉ. Nura Mạca Ndạhi bi t'acjʉ go gue'ạ bi
'øt'e pa dyá bạtsiguihʉ Ajuạ. Hangue po rá
ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi dí emfʉ Ajuạ: “¡Ma hmạca
Dada'ihe!”
16 Nguetho ra Mạca Ndạhi gue'ạ damajuạni ja
ma ndạhihʉ gue yá bạtsiguihʉ Ajuạ.
17 Y dí pạhʉ gue nuya bạtsi gatho nú'ạ te pɛ'tsa
yá dada go yá mɛti nehe. Hangue necjʉ nehe ma
mɛtihʉ nú'ạ te pɛ'tsa Ajuạ, y mahyɛgui co ra Zidada
Jesucristo ma ga hạñhʉ nú'ạ ma da 'racjʉ Ajuạ ngu
'nara tsogui, pe mahyoni ga tsɛthʉ ya thogui ngu

bi zɛta ra Zidada Jesu, pa nehe da za ga 'bʉhʉ ja rá nsunda con gue'ạ.

18 Dí pạdi gue nuya ts'othogui dí thohʉ nuya pabya ni ts'ʉ ri nhyɛcuaui rá ndạngui de nú'ạ ra nsunda ma ga hanthʉ 'mɛfa.

19 Gatho nú'ạ xa hyoca Ajuạ, ja ra uɛnda ngu tøbgahʉ co ndunthi ra johya nu xcrá hnequihʉ ja rá nsunda Ajuạ nújʉ yá bạtsiguihʉ'ạ.

20 Gatho nú'ạ te xa hyoca Ajuạ xmá hñohmạ pe 'mɛfa bi ts'oqui. Pe hingo de yá pahasɛhɛ'ʉ, go rá paha Ajuạ pa bi njabʉ, pe nu'ạ́ bi 'yɛ'mbi gue da yopa hogui 'mɛfa.

21 Y nura pa'ạ ma da uadi yá nzabi de gatho nú'ạ te xa hyoca Ajuạ, ngue'ạ ma da yopa hogui ma'ra'yo. Hangue gatho nuya t'øt'e ja, ya hinda ma da 'yo ja rá 'yɛ ra ts'oqui nu sta zixcaguihʉ Ajuạ de nuna ra ts'oximhai pa grá 'bʉhʉ ja rá nsunda nújʉ yá bạtsiguihʉ'ạ.

22 Dí pạhʉ gue gatho nú'ạ bi hyoca Ajuạ, astabya ri sufri ngu ri sufri 'nara 'bɛhñạ ma da 'mʉ rá zi bạtsi, pe nu sta thogui yá ʉgui'ạ, ma da haxamahai.

23 Y hingue hønsɛ nú'ʉ ya t'øt'e bi hyoca Ajuạ, necjʉ nehe drí tsahʉ ya ʉgui, ne dí gạ'tsihʉ, pe Ajuạ xa 'racjʉ ra Mạca Ndạhi ngu 'nara seña de ra johya ma ga pɛ'tshʉ, hangue dí tø'mhʉ gue nu xcrá 'bʉhʉ ja rá nsunda Ajuạ ma da 'ñudiguihʉ gue yá bạtsiguihʉ'ạ co ma ndo'yohʉ strá nsunda nsi ra nzabi ni ra ʉgui.

24 Nu ndá mpøhøhʉ bi t'acjʉ ra nthø'mate gue ma ga 'bʉhʉ habʉ xá nsunda. Pe nu'bʉ ya dí hanthʉ nú'ạ xa sicjʉ ga tø'mhʉ, nu'bʉ́ ya hinga mahyoni ga ndø'mhʉ ngue'ạ ya dí hanthʉ.

25 Pe nu'bʉ dí tø'mhʉ nú'ạ hindí handathohʉ, nu'bʉ́ pɛ'tsi te ga tø'mhʉ asta hinga hanthʉ.

26 Nehe ra Mạca Ndạhi 'bʉi pa da maxcahʉ, ngue'ạ de guecsɛguihʉ otho ma ts'ɛdihʉ pa ga tsɛthʉ. Ngue'ạ nujʉ́ hindí pạhʉ te ga aphʉ Ajuạ nixi hanja ga ñạhʉ con gue'ạ. Pe ra Mạca Ndạhi ri jacjʉ ga ngạ'tsihʉ masque hinda za ga mạñhʉ te ga mạñhʉ, nu'bʉ́ ra Mạca Ndạhi ri bạntebi Ajuạ por guecjʉ.

27 Y Ajuạ nú'ạ pạtca ma mfenihʉ, pạdi nú'ạ adi ra Mạca Ndạhi ngue'ạ adi ngu nú'ạ rá mạca paha Ajuạ y ri bạntebi Ajuạ pa yá gamfri'ạ.

Ma ga ntạtehʉ co rá mfats'i Ajuạ

28 Nújʉ xa zoncaguihʉ Ajuạ ngu nú'ạ xqui beni maya'bʉ, ne dí mạdihʉ'ạ, dí pạdihʉ gue nu'ạ́ ri supca ma tehʉ pa gatho nú'ạ da 'ñepcaguihʉ go pa ma hñohʉ.

29 Ngue'ạ Ajuạ ya mi pạcaguihʉ desde ra mʉdi, hangue nu'ạ́ bi huancahʉ ne bi hñuxcahʉ pa ga 'bʉhʉ ngu gra 'mʉ rá T'ʉ, pa njabʉ nura T'ʉ'ạ dra cu madạ de gathoguihʉ dyá cuhʉ.

30 Nujʉ́ bi hñuxcahʉ Ajuạ pa ga 'bʉhʉ ngu gra 'mʉ rá T'ʉ, y hingue hønsɛ'ạ, nehe bi zocjʉ pa dá camfrihʉ'ạ. Y hingue hønsɛ'ạ, nehe bi xicjʉ gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ. Y hingue hønsɛ'ạ, nehe ma da zixcaguihʉ ja rá nsunda.

31 Nubyá, ya dí pạhʉ gue Ajuạ 'bʉi con guecjʉ, nu'bʉ́ ¿hanja da za to da dạcaguihʉ? Hinda za.

32 Ajuạ bi unga rá 'ra T'ʉ pa bi du po rá nguecjʉ. Nu'bʉ́ ¿ha gue hinda 'racjʉ nehe mahyɛgui con gue'ạ gatho ma'ra te dí hoñhʉ?

33 ¿To'o da za da ma̱mbgahʉ nújʉ yá hma̱diguihʉ
Ajua̱? Jo'o, ngue'a̱ Ajua̱ go guesɛ'a̱ xa ma̱ gue ya
hinte dí tuhʉ.
34 ¿To'o tsa da condenaguihʉ? Jo'o, ngue'a̱ ra
Zidada Jesucristo go gue'a̱ bi du por guecjʉ, y 'mɛfa
bi yopa nte, y nubya bí 'bʉi ja rá nsu ja rá 'ñɛi Ajua̱,
y ja guehni brí ba̱ntebi Ajua̱ por guecjʉ.
35 ¿Nda'a̱ gue'a̱ tsa da 'uegaguihʉ de rá hma̱te
ra Zidada Jesucristo? ¿Ha gue ya ts'othogui, o ya
dumʉi, o ya njute, o ra thuhu, o ra 'ña̱he, o ra ntsu,
o ra du? Hina, ni 'na.
36 Ngu ma̱nga ra Ma̱ca T'ofo habʉ ena njaua:
Nuje stá camfri'ihe, hangue nza̱ntho t'ɛbgaguihe
da thoje
ngu 'nara zi dɛti ho ra hyomgø.
37 Pe de gatho nú'a̱ dí thohʉ, xi dí ta̱tehʉ po nú'a̱
to'o ri ma̱caguihʉ.
38 Hangue dí pa̱hʉ gue jo'o ni 'na to'o da za da
'uegaguihʉ de rá hma̱te Ajua̱, nixi nú'bʉ ga tuhʉ,
nixi núbya dí tehʉ, nixi ya ɛnxɛ, nixi ya nda̱ gá ɛnxɛ,
nixi nú'a̱ jabya mapaya, nixi nú'a̱ ma da nja 'mɛfa,
39 nixi nú'a̱ ja maña̱ de mahets'i, nixi nú'a̱ ja ri
ga'ti de ra ximhai; ni 'na de nú'ʉ xa hyoca Ajua̱,
hinda za da 'uegaguihʉ de rá hma̱te'a̱ nú'a̱ pɛscahʉ
ngue'a̱ dí 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

9

Ajua̱ xa huahna ya me Israel

1 Nugui, nú'a̱ dí ma̱, dí ma̱nga majua̱ni ngu rí
'ñepcagui ngue'a̱ dí camfri ra Zidada Jesucristo.
Hangue nú'a̱ ma ga ma̱ hingrá nc'uamba. Nu ja
ma mfeni dí pa̱di xá hño gue dí ma̱nga majua̱ni

ngue'ạ go ra Mạca Ndạhi xicagui gue nú'ạ dí mạ gue'ạ majuạni.
2 Xi 'raca 'nara ntsø'mi y nzạntho zonga ma mfeni.
3 Nugui, ga nehmạ gue masque go ga 'mɛdiga de rá thandi ra Zidada Jesucristo, qué pa da mpøhø ma'ra ma mixodyo'be nú'ʉ hinxa gamfritho ra Zidada Jesucristo.
4 Nú'ʉ́ go gue'ʉ ya me Israel. Ajuạ bi hñuts'i'ʉ pa dyá bạtsi'ạ, ne mi utuabi'ʉ rá mạca nsunda'ạ ja rá ndạnijạ'ʉ, ne bi gohui'ʉ 'raya cohi. Nehe bi umbabi'ʉ ra mạca ley, ne bi 'ñutui hanja da xøcambeni'ạ ja rá nijạ'ʉ. Nehe Ajuạ bi ñạ'tuabi'ʉ ya hñạ'ti.
5 Nuyá xita'ʉ go gue'ʉ ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo ne yá t'ʉ, y ja nuya jạ'i'ʉ ja bi 'ñe bi njạ'ini ra Cristo nú'ạ bá pɛhna Ajuạ pa da ndạ, y nu'ạ́ go guesɛ'ạ Ajuạ, y go gue'ạ rá mɛti gatho nú'ạ te ja ne 'bʉi. Drá nsunda'ạ pa nzạntho. Njabʉ gue'ạ.
6 Pe hiní 'ñepi ga beñhʉ gue Ajuạ hinxa cumpli rá noya co ra hnini Israel, ngue'ạ Ajuạ xqui ñạ'tuabi da jạpi nura hnini'ạ, pe hingue gatho ya me Israel go gue'ʉ rá hnini Ajuạ.
7 Masque bi 'mʉi ndunthi yá 'bɛto yá mbong'bɛto ra Abrá, pe hingue gatho'ʉ t'øt'a ra uɛnda gue yá bạtsi majuạni, hønsɛ nú'ʉ yá bạtsi ra Isaac. Ngue'ạ ja ra Mạca T'ofo ena gue Ajuạ bi xipabi ra Abrá njaua: “Go dri 'bɛto yá bạtsi ra Isaac.”
8 Nubyá ne da 'ñena gue hingo gatho nuya bạtsi de rá ji ra Abrá go gue'ʉ yá bạtsi Ajuạ, pe hønsɛ nú'ʉ bi 'mʉi dega hñạ'ti ngu bi 'mʉi ra Isaac.
9 Guehna ra hñạ'ti bi ñạ'tuabi ra Abrá, bi 'ñembabi Ajuạ: “Rijɛya ngubya, ma ga yopa ehe ga

c'ą'ts'a'i, ha nura Sara ma da mɛ'tsa 'nará t'ʉ."

10 Y hingue høns̱ɛ ra Isaac bi huahna Ajuą, nehe
ra Rebeca bi 'mʉ yoho yá t'ʉ de 'nadra dada, go
gue'ą ndu ma xitahʉ ra Isaac, y de nú'ʉ yoho ya
t'ʉ'ʉ, 'natho bi huahna Ajuą nehe.

11 Y nú'bʉ hinxqui 'mʉitho nú'ʉ ya t'ʉ ne hinte
xqui 'øt'atho nú'ą xá hño o nú'ą hinxá hño, Ajuą
ya xqui huahna 'na de gue'ʉ, pa njabʉ da hnequi
xá hño gue nu'ą́ huahna ya jąi hingue po yá 'bɛfi'ʉ
pe po nú'ą xa beni'ą, ngue'ą nu'ą́ zohni nú'ą to'o
go da ne'ą.

12 Hangue ante da 'mʉi nú'ʉ yoho ya t'ʉ'ʉ, Ajuą
ya xqui 'ñembabi yá nąną njaua: "Nura cu madą
ma da mɛpi nú'ą mbątsi."

13 Y ja ma'na ra xɛni de ra Mąca T'ofo mą
mahyɛgui habʉ Ajuą ena njaua: "Dá mądi ra Cobo
ha nura Esaú dá ʉtsa."

14 Nu'bʉ́ ¿xi te ga mąñhʉbya? ¿Ha gue ga eñhʉ
gue Ajuą hingui øt'a ra ts'ʉtbi xá hño? Hina, hinga
beñhʉ njabʉ.

15 Ngue'ą go guesɛ'ą pɛ'tsa ra nsɛqui, hangue bi
'ñemba ra Moise njaua: "Nugui dí huequi nú'ą go
ga ne ga huequi."

16 Hangue dí pąhʉ gue 'nara jąi hingui tsʉtua rá
hmąte Ajuą ngue'ą go da nesɛ ra jąi, nixi ngue'ą da
'øt'asɛ ra ts'ɛdi. Hina, go Ajuą beni sɛhɛ to'o gue'ą
ma da huequi'ą.

17 Nehe ja ra Mąca T'ofo xa t'ofo gue Ajuą bi
xipabi ra Faraó nú'ą mrá ndą Egipto, y bi 'ñena
njaua: "Stá hux'a'i pa gui ndą, ngue'ą dí ne da
hneca ma ts'ɛdi ja gue'i pa da fądi to'ogui ne tengu
ma ts'ɛdi ja gatho ra ximhai."

18 Hangue ringue'ạ dí pạhʉ gue Ajuạ ri huequi
nú'ạ go da ne'ạ y ri japi da necio nú'ạ go da ne'ạ.
19 Nu'bʉ́, da ne 'nara jạ'i da 'ñengui: “Nu'bʉ́ ¿hanja
Ajuạ ri condena ya jạ'i? ¿To'o gue'ạ xa c'a'tsuabi
nú'ạ rá paha'ạ?”
20 Pe nugui ga thạtuabi'ạ ne ga embi: “¿To'o'igue
pa guí nø'tua Ajuạ? 'Nandi gue ra ts'e dega dohmi
ma da nø'tuabi nú'ạ to'o bi hyoqui ne da 'ñembi:
‘¿Pa te xcá hogagui njaua?’
21 Nura hyocatraste tsa da hyoca nú'ạ go da ne.
Nu'ạ́ hạ ra ts'ɛdi pa da hyoca de 'nadra bøhai 'nara
ts'e dega nsu y nu ma'na pa ra 'bɛfi hingue dega
nsu.”
22 Njabʉ nehe Ajuạ masque mi ne xa 'ñudi gue
ja rá ts'ɛdi'ạ ne nu'ạ́ ri castiga ya ts'o'mʉi gá jạ'i,
pe nu'ạ́ desde maya'bʉ xa mɛ'tsuabi ndunthi ra
pasencia ya ts'o'mʉi gá jạ'i, pe 'mɛfa ma da cas-
tiga'ʉ ngu xa beni y ngu nú'ạ rí 'ñepabi'ʉ.
23 Nu'ạ́ bi 'øt'a njabʉ pa bi 'ñudi tengu rá
ndạngui rá nsunda ja guecjʉ, ngue'ạ xi xa
mɛscaguihʉ ra nthecate nújʉ to'o xa beni desde
maya'bʉ ma ga 'bʉhʉ 'nadbʉ ja rá nsunda'ạ.
24 Nu'ạ́ xa zoncahʉ pa ga 'bʉhʉ con gue'ạ,
masque dyá xodyohʉ o hindyá xodyohʉ.
25 Ra bạdi Osea bi 'yofo de guehna ja ra Mạca
T'ofo gue Ajuạ bi 'ñena njaua:
Ma ga hu'mbabi gue ma hnini nú'ʉ hingue ma
hninihmạ,
y nú'ʉ hinduí mạdihmạ, go gue'ʉ ma ga mạdi.
26 Nu habʉ bi t'embabi ya jạ'i njaua: “Nu'ahʉ hingo
ma hninihʉ”,
nuni ja guehni ma da thu'mbabi gue go gue'ʉ yá t'ʉ
Ajuạ nú'ạ te.

27 Nehe ra bạdi Isaía bi mạ de ra hnini Israel, y
bi 'ñena: “Masque ya me Israel da ndunthi ngu rá
ndunthi ra 'bomu ja ra ñạnga ndehe, pe husthoho
to'o ma da mpøhø de gue'ʉ.
28 Ngue'ạ Ajuạ masɛctho da huata ndunthi de
gue'ʉ ngu nú'ạ xqui 'yɛ'mbi asta hinda gohi 'na zi
tʉitho.”
29 Nehe go guet'ạ ra Isaía bi 'yofo 'mɛt'o ja ma'na ra
xɛni de rá t'ofo'ạ, ne bi 'ñena:
'Bʉ Ajuạ nú'ạ ri ndạ de ya mundo ɛnxɛ mahets'i
hinxa huegaguihʉ ne hinxa zogaguihʉ
hmạhạ 'raya jạ'i,
nu'bʉ́ stá njahʉ ngu bi nja ra hnini Sodoma ne
Gomorra nú'ʉ bi nhuati gatho.

Ya me Israel ne ra mạca hoga t'øde

30 Nu'bʉ́ dí pạhʉbya gue ya jạ'i hingyá me Israel
nú'ʉ himbi 'yøt'a ra ts'ɛdi pa da 'mʉi xá hño co
Ajuạ, go gue'ʉ ya 'bʉi xá hño con gue'ạ, ngue'ạ ya
xa gamfribi rá noya'ạ.
31 Pe nuya me Israel mi øt'a ra ts'ɛdi pa da 'yøt'a
nú'ạ mạnga ra ndạxjua ley pa xa 'mʉhmạ xá hño
co Ajuạ, pe nu'ʉ́ himbi za bi 'mʉi xá hño con gue'ạ.
32 ¿Hanja himbi za bi 'mʉi xá hño? Himbi za
ngue'ạ mi honi da 'mʉi xá hño co Ajuạ hønda po ya
'bɛfi nú'ạ mạnga ra ley pe hingue po ra jamfri de
ra Zidada Jesucristo. Hangue nu'ʉ́ bi hñạxa 'nara
mfe'tse ja nú'ạ xa t'embabi “ra Mfe'tsado.”
33 Ngu ena Ajuạ ja ra Mạca T'ofo:
Dí pɛgui nuni Sión 'nara do pa da mfe'tsa ya jạ'i,
'nara dạnga do nú'ạ japi da dagui,
pe nu'ạ tó'o da gamfri'ạ hinda ma da 'bɛ rá tsa,
ngue'ạ nú'ạ xa gamfri gue'ạ majuạni.

10

1 Zi cuhʉ, xi dí ne con gatho ma coraso gue da
mpøhø ra hnini Israel, y gue'ạ dí apabi Ajuạ.
2 Dí damajuạni de gue'ʉ gue xi øt'a ra ts'ɛdi pa da
dɛni Ajuạ, pe hingui øt'e'ʉ co ra mfạdi.
3 Ngue'ạ nu'ʉ́ hingui tso yá mfeni nú'ạ xa mạnga
Ajuạ de hanja da za da 'mʉi xá hño ja rá thandi'ạ,
ne nu'ʉ́ ri 'ramanu de guesɛ'ʉ pa da 'mʉi xá hño
hmạhạ ja rá thandi'ạ, hangue nu'ʉ́ fɛ'tsuabi nú'ạ
mạ Ajuạ.
4 Ngue'ạ pa nú'ʉ to'o camfri ra Zidada Jesucristo
ya hinte ri muui ra ndạxjua ley pa da za da 'mʉi xá
hño ja rá thandi Ajuạ.

5 Ra Moise bi mạ de nú'ʉ to'o da dɛmba ra
ndạxjua ley pa da 'mʉi xá hño ja rá thandi Ajuạ,
ne bi 'ñena gue nu'ạ tó'o da 'yøt'e gatho ngu nú'ạ
mạnga ra ley, go gue'ạ da zʉdi ra te ngue'ạ xa 'yøt'e
gatho ngu ri manda.
6 Pe nu'ạ tó'o da gamfri ra Zidada Jesucristo
pa da 'mʉi xá hño ja rá thandi Ajuạ, ja ra Mạca
T'ofo mạnga njaua: “Oxqui bensɛhɛ njaua ja ri
coraso ne gui 'ñena: ¿To'o da za da bøxa ja ma-
hets'i? —nuna guehna pa da tsincahʉ ra Zidada
Jesucristo.
7 Nixi oxqui bensɛhɛ njaua ja ri coraso gui 'ñena:
¿To'o da za da gại asta habʉ bí 'bʉ nú'ʉ xa du?”
—nuna guehna pa da yopa tsi ra Zidada Jesucristo
de ja ya du.
8 Nu'ạ xá hño gui beni, ngu nú'ạ mạnga ra Mạca
T'ofo ne ena: “Ya xcá 'yøde nú'ạ xa mạnga Ajuạ,
y nú'ạ xa mạñ'ạ xa zo ja ri mfeni, y nu'ạ́ go gue'ạ
ya xcá mạ.” Njabʉ mạnga ra Mạca T'ofo. Y nú'ạ

xa mạnga Ajuạ go guehna ra noya dega jamfri dí mạñhʉ, ne ena njaua:

9 Nu'bʉ gui mạ gue ra zi Hmu Jesu go gue'ạ ri Hmu, ne 'bʉ gui camfri ja ri coraso gue Ajuạ ra Dada bi 'yøt'e pa bi yopa nte'ạ de ra du, nu'bʉ́ ma gui mpøhø.

10 Ngue'ạ nu'bʉ ga camfrihʉ ja ma corasohʉ, nu'bʉ́ Ajuạ ma da mạ gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ, y nu'bʉ ga mạñhʉ gue dí camfrihʉ ra zi Hmu Jesucristo, nu'bʉ́ ga mpøhøhʉ.

11 Ngue'ạ enga ja ra Mạca T'ofo njaua: “Nu'ạ tó'o da gamfri'ạ hinda ma da 'bɛ rá tsa, ngue'ạ nú'ạ camfri gue'ạ majuạni.”

12 Ra Mạca T'ofo bi 'ñena gue nu'ạ tó'o da ne da gamfri, dá gamfri, ngue'ạ otho ni 'nara nthahni dega xodyo ni nú'ʉ hingyá xodyo, ngue'ạ ra Zidada go gue'ạ ra Zidada pa gatho, nehe ra memati'ạ pa gatho nuto da hyomba rá mfats'i'ạ.

13 Ngue'ạ ra Mạca T'ofo ena gue gatho nuto da 'yapa ra Zidada da mpøhø, da pøhø'ạ.

14 Pe ¿hanja da za da 'yapabi 'na gue da pøhø 'bʉ hingui camfri gue 'bʉi? Y ¿hanja da za da gamfri 'bʉ hinxa 'yøde de gue'ạ? Y ¿hanja da 'yøde 'bʉ jo'o to'o da xipabi?

15 Y ¿hanja da za to'o da ma da mạnba rá noya Ajuạ 'bʉ hinto xa mɛhni? Y ya xa 'bɛhni nú'ʉ to'o mạnba rá noya Ajuạ, ngue'ạ enga ja ra Mạca T'ofo: “¡Hangu ra johya dí pɛ'tshʉ ngue'ạ xa zøhø nú'ʉ to'o bra hñạ 'nara hoga t'øde gue gatho ma da 'mʉi te rá 'ñentho!”

16 Pe hingue gatho ya jạ'i xa ne xa 'yøde ra mạca hoga t'øde. Ngu xqui mạnga ra bạdi Isaía maya'bʉ,

ne bi 'ñena: “Zi Hmu, hinxa ne to xa gamfri numa noyahʉ.”

17 Hangue pa da za da gamfri 'na, mahyoni da 'yøde 'na, y mahyoni dra hmạ̱ de ra Zidada Jesucristo pa njabʉ da nt'øde de gue'ạ̱.

18 Pe dí ena: ¿Ha gue hinxa 'yøde'ʉ? ¡Hạ̱hạ̱, xi majuạ̱ni ya xa 'yøde'ʉ! Ngue'ạ̱ enga ja ra Mạ̱ca T'ofo:

Gatho ja ra ximhai xa nt'øde yá noya'ʉ.
Hạ̱hạ̱ gatho maxøgue ra ximhai xa njabʉ.

19 Ma'na'qui dí mạ̱: ¿Ha gue himbi unga nguɛnda ya me Israel? Hạ̱hạ̱, bi unga nguɛnda, ngue'ạ̱ ra Moise bi mạ̱ rá mʉdi gue Ajuạ̱ bi 'ñena:

Nugui ma ga jạ̱pi nú'ʉ ya jạ̱'i hingo ma hnini hmạ̱,
y nu'ahʉ ma da zøt'a ri mʉihʉ por gue'ạ̱.
Por nuya jạ̱pi ma ga umba ya 'ñạ̱mfạ̱di gá jạ̱'i,
nu'ahʉ ma da bø ri cuɛhʉ.

20 Nepʉ ra bạ̱di Isaía himbi ntsu bi mạ̱ gue Ajuạ̱ bi 'ñena njaua:

Nu'ʉ himi hongagui go gue'ʉ bi zʉcagui,
ha nu'ʉ himri 'ñanigui dá ma dá tsʉdiga'ʉ.

21 Nehe bi 'ñena de ya me Israel gue Ajuạ̱ bi 'ñena njaua: “Nugui hindá tsaya dá zofo nuya jạ̱'i pa xa ñobrihmạ̱, pe nu'ʉ́ himbi ne bi 'yøde ngue'ạ̱ xi ya ts'o'yøde ne ya nøt'e.”

11

Ajuạ̱ bi huahna 'raya me Israel hangue nu'ʉ́ bi mpøhø

1 Nu'bʉ́, ¿ha gue ga beñhʉ gue Ajuạ̱ xa hyɛpʉ rá hnini? ¡Hina, hinhya'mʉ! Ngue'ạ̱ nequi drá me Israel stí 'ñehe de yá jạ̱'i ra Benjami de rá ji ra Abrá.

2 Ajuạ hinxa zogui rá hnini núʼạ bi ʼñembi gue
go rá hnini'ạ de rá mʉdi. ¿Ha gue hinguí pạhʉ te
mạnga ra Mạca T'ofo habʉ mạ de ra Elía, gue nu'ạ́
mi mạnbabi ra hnini de Israel co Ajuạ? Ne bi 'ñena
njaua:
3 "Ma zi Hmu'i, nuna hnininạ xa hyop'a'i gatho
ri 'mɛhni, ne xa huata gatho ri ata. Y de gatho nú'ʉ
to'o mi camfri'i hønsɛgui dí pongui, y nu'ʉ́ xi honi
hanja da hyogaguihmạ."
4 Nu'bʉ́ Ajuạ bi dạtuabi njaua: "Dí pɛ'tsitho
yoto 'mo ya 'ñøhø pa da nsundagui, nú'ʉ hinxa
ndandiñạhmu ja rá thandi ra c'oi Baal."
5 Nehe njabʉ nuya pabya xa gohi hønsɛ 'na zi tʉi
ya me Israel nú'ʉ xa huahna Ajuạ co rá hñojạ'i.
6 Y 'bʉ bi huahni co rá hñojạ'i, nu'bʉ́ hingue po yá
'bɛfi øt'e'ʉ. 'Bʉ di gue'ạ dega 'bɛfi hmạ, nu'bʉ́ Ajuạ
hindi øt'e co rá hñojạ'i.
7 Xibya ¿te ga beñhʉ de núʼạ thogui ya me Israel?
Nu'ʉ ya me Israel mi ndunthi, himbi zʉdi hanja
da za da 'mʉi xá hño co Ajuạ, pe nu'ʉ 'na tʉi xqui
thahni, nu'ʉ́ hạ, bi za bi 'mʉi xá hño ja rá thandi
Ajuạ. Y nu'ʉ ya me Israel mi ndunthi, bi meguibi
yá mfeni, y himbi ne bi gamfri núʼạ bi mạnga Ajuạ.
8 Ngu xa nt'ofo ja ra Mạca T'ofo: "Ajuạ bi japi'ʉ bi
mpumfri, bi japi bi ngoda pa hinda hyandi, nehe
bi japi bi ngogu pa hinda 'yøde asta mapaya."
9 Y ra Davi bi mạ de ya jạpi xqui t'umba ya me
Israel, bi t'ɛnts'ua ra 'ñʉ ne bi 'ñena njaua:

Nuyá mexa da 'bø'tsuabi gue'ạ da ngu 'nara xit'ạ
ne 'nara trampa habʉ da zo'ʉ,
y ja da japini da gut'i núʼạ tu'ʉ.

10 Dá njot'a yá da'ʉ pa hinda hyandi,

y dá ndoqui nzạntho co yá 'bats'i ri du.

Ajuạ hinxa 'mɛdi pa nzạntho nurá hmạte co ya xodyo, hangue nú'ʉ hingyá xodyo rí 'ñɛpi da su yá jamfri

11 Nu'bʉ́, xi nú'ʉ́, ¿ha gue xa 'bɛtuabi rá hmạte
Ajuạ pa nzạntho po yá 'ñạjamfri? ¡Hina, hin-
hya'mʉ! Pe po yá nts'o'yøde'ʉ bi zʉ ra mpøhø gatho
ma'ra ya hnini, pa njabʉ da nuhu yá mfeni ya
me Israel pa da yopa hñạni'ʉ ra jạpi ngu nú'ạ xa
hñạnga ma'ra ya hnini hingyá xodyo.
12 Ya gue po rá nts'o'yøde ra hnini Israel bi nja ra
hño pa gatho ya meximhai, ne bi nja 'nara dạnga
jạpi pa nu ma'ra ya hnini hingyá xodyo, nu'bʉ́
¡tengu hmạ ra jạpi da hñạnga nú'ʉ hingyá xodyo
nú'ạ ra pa ya xodyo da gamfri Ajuạ!
13 Nú'ahʉ hingyá xodyohʉ, ja'ạ dí ne ga xi'ahʉ.
Ajuạ bi hñuxcagui dega apostol pa gue'ahʉ nú'ahʉ
hingyá xodyohʉ, hangue dí e'tsua rá nsu ma 'bɛfi
14 pa xahmạ da za ga nupa yá mfeni 'ra de nú'ʉ
ma mixodyo'be da ne da hñạnga nehe nú'ạ ra jạpi
xcá hạñhʉ, ne da mpøhø'ʉ.
15 Ya gue Ajuạ bi hyɛpʉ ya xodyo ne go bi jạpi
gatho ya meximhai ngue'ạ bi 'yøt'e pa bi za bi 'mʉi
xá hño con gue'ạ, nu'bʉ́ ¡tengu ra jạpi ma da um-
babi'ʉ nu sta yopa munts'a ya xodyo ma'na'qui!
Ne nura jạpi'ạ go gue'ạ 'nara 'ra'yo te.
16 Nu'bʉ Ajuạ bi huahna ya mʉdi xita de ra hnini
Israel pa dyá mɛti'ạ, nu'bʉ́ gatho ra hnini Israel go
rá mɛtitho Ajuạ, nja ngu 'nara 'bai gá za, 'bʉ Ajuạ
ri jạpa yá 'yʉ, nehe yá 'yɛza njạpi, y nehe nja ngu
ya hme, 'bʉ ra mʉdi hme njạpi, nu'bʉ́ gatho ra bola
jʉni njạpi.

17 Ngu 'nara 'bai gá hoga olivo da ts'ɛcua 'nará
'yɛza ne da cueta 'nará 'yɛza ra mba̱nga olivo pa
nu'á̱ da zipa rá ngui rá 'yʉ nú'a̱ ra hoga olivo,
njabʉ nehe 'raya xodyo bri t'eque de Ajua̱ ne
nú'ahʉ hingyá xodyohʉ go xra hmunts'a'ihʉ pa
dyá hnini'ihʉ Ajua̱ nehe, ne xcá hña̱nihʉ yá ja̱pi
Ajua̱.
18 Masque'a̱ oxqui nda̱nguihʉ de ya xodyo,
ngue'a̱ guí pa̱dihʉ gue hingo ya 'yɛza ri umba ra
te yá 'yʉ ra za, nuya 'yʉ go gue'ʉ ri umba ra te ya
'yɛza.
19 Nu'ahʉ ma gui 'ñenahʉ: “Ya 'yɛza bri ts'ɛqui pa
bi za bri juetcahʉ.”
20 Majua̱ni, bri t'eque'ʉ, pe bri t'eque ngue'a̱
himbi ne bi gamfri'ʉ. Ha nu'ahʉ ya rá hnini'ihʉ
Ajua̱ ngue'a̱ guí camfrihʉ. Hangue oxqui
nda̱nguihʉ. Nu'a̱ gui 'yøthʉ, tsuhʉ Ajua̱.
21 Nu'bʉ Ajua̱ xa castiga ya xodyo nú'ʉ to'o
ngu ya 'yɛza hingá njuete, nehe nú'ahʉ hingyá
xodyohʉ y guí njahʉ ngu ya 'yɛza xa njuete, da za
da castiga'ihʉ nehe.
22 Hangue dá zo ri mfenihʉ nú'a̱ bi 'øt'e Ajua̱,
njabʉ ngu ra hoja̱'i, njabʉ ra zʉte nehe. Bi nhy-
oja̱'i con gue'ahʉ, ha nu'ʉ ya xodyo bi nts'o'yøde,
bi 'ueque'ʉ. Hangue nu'a̱ mahyoni gui 'yøthʉ,
sigui gui 'bʉhʉ ja rá hñoja̱'i, ngue'a̱ nu'bʉ hina, da
'uec'a'ihʉ nehe.
23 Y nehe nuya xodyo nu'bʉ hinda sigui yá
'ña̱jamfri, nu'bʉ́ dra yopa cuete ja ra 'bai gá olivo
habʉ mi tøgue'ʉ, ngue'a̱ Ajua̱ ja rá ts'ɛdi pa da yopa
cuete'ʉ.
24 Ngue'a̱ 'bʉ nú'ahʉ hingyá xodyohʉ ngu gyá
'yɛzahʉ de 'nara mba̱nga olivo, xa ts'ɛc'ahʉ de ri

'baihʉ, y bi za bri juet'ahʉ ja ra hoga olivo masque nu'ahʉ grá mbạnga olivohʉ, ¡xihmạ ya xodyo gue go gue'ʉ ya 'yɛza yá mɛti ra hoga 'bai gá olivo, ma'na da za da ncuete ma'na'qui ja rá 'bai!

Rá ngạts'i ma da mpøhø ra hnini de Israel

25 Zi cuhʉ, dí ne gui pạdihʉ nuna mfạdi xqui nt'ạgui hmạhạ. Dí ne gui pạdihʉ pa hingui beñhʉ gue høns'ihʉ xa huahn'ahʉ Ajuạ. Pạhʉ gue masque Ajuạ xa japi xa megui yá mfeni ndunthi ya me Israel, pe 'ra de gue'ʉ xa mɛ'tsitho ja rá hnini'ạ. Pe hingue pa nzạntho ma da megui yá mfeni, høns asta hinda zøxa ra 'bede de nuya jạ'i hingyá xodyo nú'ʉ ma da mpøhø.

26 Nepʉ de gue'ạ gatho ya me Israel ma da mpøhø. Ma da nja ngu xa t'ofo ja ra Mạca T'ofo ne ena:

Nuni Sión nú'ạ rá hnini Ajuạ ja ma drí 'ñehni ra Ñạnte
nú'ạ ma da xʉcuabi yá ts'ot'øt'e ya me Israel nú'ʉ yá jạ'i ra Cobo.

27 Y nu xcrá xʉcuabi yá ts'oqui'ʉ,
ya stá cumpli ma cohi nú'ạ stá cohi con gue'ʉ.

28 Pa da za da ntʉnga ra mạca hoga t'øde ja ma'ra ya hnini ngu xa beni Ajuạ, nu'ạ́ xa hyanda ya xodyo ngu yá ncontra'ạ, pa go da jạp'a'ihʉ nú'ahʉ hingyá xodyohʉ. Pe Ajuạ mạditho ya xodyo po rá ngue yá xita'ʉ nú'ʉ bi huahni'ạ.

29 Ajuạ hingui pata rá mfeni. Nú'ạ da uni, hinda ma da hñạqui, ne hinda ma da hyɛpʉ nú'ʉ to'o xa huahni'ạ.

30 Nú'ahʉ hingyá xodyohʉ hingüí camfrihmạhʉ Ajuạ, pe nubyá co rá nthecate Ajuạ bi jạp'a'ihʉ

ngue'ạ ya xodyo himbi ne bi gamfri ra zi Hmu Jesucristo.

31 Nubyá nuya xodyo bi 'ñạgamfri, pe bi njabʉ pa 'mɛfa, co rá nthecate Ajuạ da jạpi'ʉ ngu bi jạp'a'ihʉ.

32 Njabʉ Ajuạ bi zotho gatho co yá 'ñạjamfri, gue dya xodyo gue hindya xodyo, pa 'mɛfa da huequi'ʉ mahyɛgui.

33 ¡Xi ra dạngui rá mfạdi Ajuạ, ngue'ạ pạdi gatho nú'ạ t'øt'e, y pạdi hanja da 'øt'e gatho nú'ạ go da ne! Hinda za to da bạdi gatho nú'ạ te beni Ajuạ, ne hinda za to da bạdi hanja øt'e nú'ʉ ya dạnga 'bɛfi øt'e'ạ.

34 "¿To'o gue'ạ pạtuabi rá mfeni Ajuạ? y ¿to'o gue'ạ xa 'yo'mbabi rá 'ñu'ạ?

35 Y ¿to'o 'mɛt'o xa nja te xa umbabi Ajuạ, pa njabʉ Ajuạ da co'tsuabi'ạ?"

36 Nguetho go guesɛ'ạ bi hoqui gatho nú'ạ te ja, y gatho o ja rá 'yɛ'ạ, y gatho'ʉ pa rá nsunda'ạ. Y nu'ạ́ drá nsunda pa nzạntho. Njabʉ gue'ạ.

12

Ga umfʉ Ajuạ gatho ma tehʉ pa ga pɛphʉ ngu ne'ạ

1 Nubyá, ma zi cu'ihʉ, xcá hyanthʉ rá ndạngui rá nthecate Ajuạ xa 'øtcahʉ. Hangue dí bạnte'ihʉ gue gui daphʉ Ajuạ gatho ri tehʉ. Gue'ạ 'nara hñạ'ti strá nt'axi ngu nú'ạ ri ho'ạ, ngue'ạ nu'bʉ guí øthʉ njabʉ, guí xøcambenihʉ Ajuạ co ri corasohʉ.

2 Oxqui tɛnbahʉ yá 'mʉi nú'ʉ ya jạ'i 'yo ja ra ts'oqui. Nu'ạ gui 'øthʉ, tɛnda ri 'ra'yo mfenihʉ pa njabʉ xi gui 'bʉhʉ 'nara 'ra'yo 'mʉi, y 'bʉ gui

njahʉbʉ ma gui pa̱tuahʉ nda'a̱ rá paha Aju̱a̱ gui 'yøthʉ, y nú'a̱ rá paha'a̱ gue'a̱ nú'a̱ gui 'yøthʉ nú'a̱ xá hño ne nú'a̱ ri ho'a̱, ne gui 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi'a̱.

3 Aju̱a̱ xa 'racagui nuna ra nsu dega apostol po rá hñoja̱'i, hangue ma ga xi'ahʉ nda'a̱ rí 'ñepi gui 'yøthʉ. Oxqui ma gui beñhʉ gue gyá da̱nguihʉ y masque hina. Benihʉ xá hño ne hyandasɛhʉ hangu rá ndunthi ri jamfrihʉ nú'a̱ xa 'ra'ahʉ Aju̱a̱ cada 'na de gue'ahʉ.

4 Ngue'a̱ nja ngu ma ndo'yohʉ dí pɛ'tshʉ ndunthi ya xɛni pe gatho ya xɛni hingue 'nada yá 'bɛfi pɛfi.

5 Njabʉ nehe masque dí ndunthihʉ, pe dí 'nada ra ndo'yohʉ co ra Zidada Jesucristo, y gatho nújʉ ngu dyá xɛnihʉ de 'nada ra ndo'yo.

6 Ne 'rama'na'ño ya mfa̱di ne ra ts'ɛdi xa 'racaguihʉ Aju̱a̱ po rá hñoja̱'i'a̱ pa ga pɛfihʉ nú'a̱ ra 'bɛfi xa 'racaguihʉ. 'Bʉ 'nara cu xa t'umbabi 'nara ts'ɛdi pa da ma̱nba rá noya Aju̱a̱, dá ma̱ñ'a̱ ngu rá ndunthi ra jamfri pɛ'tsi'a̱.

7 Nu'a̱ tó'o xa t'umba ra ts'ɛdi pa da mfaste, dá mfaste. Ha nu'a̱ tó'o xa t'umba ra ts'ɛdi pa da nxahnate, dá nxahnate.

8 Nu'a̱ tó'o xa t'umba ra mfa̱di pa da unga ra ts'ofo, dá nzote'a̱, ha nu'a̱ tó'o xa t'umba ra ts'ɛdi pa da unga 'nara mfats'i, dá uni con gatho rá mʉi. Nu'a̱ tó'o xa t'umba ra ts'ɛdi pa da nda̱, dá nda̱ con gatho rá mfeni, ha nu'a̱ tó'o xa t'umba ra ts'ɛdi pa da mats'i nú'ʉ to'o othobi, dá mats'i con gatho rá mʉi.

Nú'a̱ rí 'ñepi da mɛfi ra gamfri

9 Dá nja ri hmạtehʉ pa gatho ya jạ'i, pe hingue
de maxøts'etho. Ʉtsahʉ nú'ạ xá nts'o, y tɛnhʉ nú'ạ
xá hño.
10 Mạ́dihʉ 'na ngu 'na co ra hmạte nú'ạ xa 'ra'ahʉ
Ajuạ ngue'ạ gyá cuhʉ, ne 'ñumbahʉ ra t'equ'ei 'na
ngu ma'na.
11 'Yøthʉ ri 'bɛfihʉ con gatho ri ts'ɛdihʉ. Ostí ma
da zʉ'ahʉ ra ndạhñei. Pɛpabihʉ ma Zidadahʉ ra
Jesucristo con gatho ri mʉihʉ.
12 Johyahʉ ngue'ạ guí tø'mhʉ ma gui 'bʉhʉ ja rá
nsunda Ajuạ. Tsɛthʉ gatho ya ts'othogui, ne oguí
tsayahʉ gui 'yaphʉ Ajuạ.
13 Faxhʉ ya cu nú'ʉ hingui tsʉpi, ne umfʉ ntsaya
nú'ʉ to'o tsøñ'a'ihʉ.
14 'Yaphʉ Ajuạ da mats'i nú'ʉ to'o ø't'ahʉ ra
nts'o'mʉi, oxqui tsañhʉ'ʉ.
15 Johyahʉ co nú'ʉ to'o ri johya, ne nzonihʉ co
nú'ʉ to'o zoni.
16 'Bʉhʉ mahyɛgui co 'nadra hmạte, oxqui
'ñets'ihʉ nixi gui 'uegueh ʉ de ya zi hyoya cu. 'Yohʉ
mahyɛgui con gue'ʉ. Oxqui beñhʉ de ri mfe-
nisɛhɛhʉ gue gyá bạmhyạhʉ.
17 Oxqui ø'tuahʉ ra nts'o'mʉi nú'ạ to'o da
'yø't'ahʉ ra nts'o'mʉi. Nu'ạ gui 'yøthʉ, gui jama-
suhʉ gui 'yohʉ xá hño ja yá thandi gatho ya jạ'i.
18 'Yøthʉ 'nara ts'ɛdi asta habʉ da za pa gui 'bʉhʉ
'nara hoga'mʉi con gatho ya jạ'i.
19 Ma zi hmạdi cu'ihʉ, oxqui co'tsuahʉ nú'ạ
da 'yø't'ahʉ ya ts'o'mʉi, tsocuathohʉ Ajuạ, ngue'ạ
Ajuạ mạ ja ra Mạca T'ofo ne ena: “Nugui hønsɛgui
tsa ga co'tsuabi nú'ʉ to'o øt'a ra nts'o'mʉi, nugui go
ga unga ra njut'i.”

20 Nehe ena njaua: “Nu'bʉ ri ncontra tsʉ ra thuhu, umbabi te da zi, ha nu'bʉ tsʉ ra nduthe, umba ra dehe da zi. Nu'bʉ gui 'yøt'e njabʉ, nu'bʉ́ nu'á̱ da ntsø'mi ndunthi.”
21 Oxqui hoñhʉ hanja gui 'yøthʉ 'nara 'ñʉ. Gatho nú'a̱ to'o da 'yø't'ahʉ 'nara 'ñʉ, co'tsuabi co 'nara hño, y njabʉ ma gui nta̱tehʉ de ra 'ñʉ.

13

1 Gatho ya ja̱'i rí 'ñepi da 'yøte nú'ʉ to'o ha̱ ra ts'ʉtbi, ngue'a̱ go Ajua̱ xa hñuxa gatho ya ts'ʉtbi ja ra ximhai. Nehe go gue'a̱ xa hñuts'i nú'ʉ to'o ha̱ ra ts'ʉtbi.
2 Hangue nu'ʉ tó'o nø'tua ra ts'ʉtbi, go gue'ʉ nø'tua nú'a̱ xa manda Ajua̱ nehe. Y nu'ʉ tó'o nø'tua ra ts'ʉtbi, go honsɛ ra castigo.
3 Ya nda̱ hinxa thuts'i pa da zu nú'ʉ to'o øt'e xá hño, nu'ʉ́ xa thuts'i pa da zu nú'ʉ to'o hingui øt'e xá hño. Hangue nu'bʉ hinguí nehʉ te da xi'ahʉ nú'ʉ to'o ha̱ ra ts'ʉtbi, nu'bʉ́ 'yøthʉ gatho nú'a̱ xá hño, y njabʉ nu'ʉ́ da ña̱mañho de gue'ahʉ.
4 Nu'ʉ́ go gue'ʉ yá 'bɛgo Ajua̱ pa ri hñohʉ. Pe 'bʉ gui 'yøthʉ nú'a̱ hingui ho, rí 'ñepi gui tsuhʉ'ʉ, ngue'a̱ nu'ʉ́ ha̱ ra ts'ɛdi pa da castiga'ihʉ, ngue'a̱ Ajua̱ go gue'a̱ xa hñuts'i'ʉ pa da castiga gatho nú'ʉ to'o hingui øt'e xá hño.
5 Hangue mathoni gui 'yøtehʉ'ʉ, ne hingue hønsɛ pa hinda castiga'ihʉ, nehe pa gui 'yøtehʉ nú'a̱ xi'ahʉ ri mfenihʉ.
6 Hangue nehe dí juthʉ ya njut'i ja ra gobierhnu, ngue'a̱ nu to'o ha̱ ra ts'ʉtbi go yá mɛfi Ajua̱, ne nu'ʉ́ xi ri 'ramanu da mɛfi nuna 'bɛfina̱.

7 Ju'tuabihʉ gatho nú'ʉ to'o guí tuphʉ. Jut'a
ri cotahʉ, jut'a ri rentahʉ. Nu'ʉ tó'o rí 'ñepi gui
umfʉ ra t'equ'ei, umfʉ, ha nu'ʉ tó'o rí 'ñepi gui
numansuhʉ, numansuhʉ.
8 Oto guí tuphʉ ni 'nara thai, hønsɛ gui beñhʉ gue
rí 'ñepi gui mą́dihʉ 'na ngu ma'na, ngue'ą nu'ą tó'o
mądi rá miqu'eiui ya bi cumpli ra ley.
9 Nu'ahʉ guí pąhʉ ya hmanda nú'ʉ mąnga ra
ley ne ena: "Oxqui ntsinga medinthąti, oxqui
hñote, oxqui mpe, oxqui jʉ'tsua ya nc'uamba ri
miqu'eiui, oxqui hyøcua nú'ą pɛ'tsa ri miqu'eiui."
Pe nuya ya hmandaya ne nú'ʉ ma'ra ya hmanda,
gue'ą mahyɛgui nú'ą ra hmanda ena: "Mądi ri
miqu'eiui ne su ngu grí nsu sɛhɛ."
10 Ngue'ą nu'ą tó'o pɛ'tsa ra hmąte, hingui ø'tua
ra nts'o'mʉi rá miqu'eiui, hangue nu'ą tó'o pɛ'tsa
ra hmąte go gue'ą ri cumpli ra ley.

11 De dí øthʉ gatho núya ngu dí xi'ahʉ, ga
beñhʉ de nuya ya pa dí 'bʉhʉ ne ga japhʉ da nu
ma mfenihʉ, ngue'ą ma Zidadahʉ ya ma'na 'bʉi
guetbʉ de nú'ą ndá camfrihʉ pa e da ñąngaguihʉ
de nuya ts'othogui dí thohʉua ja ra ximhai.
12 Ya 'yo rí thogui ra 'bɛxuui, 'yo rí møca ra
xudi. Hangue mathoni ga tsoguihʉ ya ts'o'bɛfi
dega 'bɛtsa ngu nú'ʉ øt'a ya ją'i dega xuui. Ya ga
hñocjʉ pa ga øthʉ ya hoga 'bɛfi dega pa, ngu ri
hñoca 'nara soldado pa da ma ja ra tuhni.
13 Ga 'yohʉ ngu rí 'ñehe ngu nú'ʉ 'yo dega pa,
hinga maha habʉ ja ya ngo dega tixfani, nixi ga
ntixfanihʉ. Hinga hñuxhʉ co nú'ʉ to'o hingue xi
ma 'bɛhñąhʉ, nixi ga 'yohʉ ja ma'ra ya ts'ot'øt'e.
Hinga 'ñøt'atuhnihʉ, y nixi ga ne ga nsɛhɛhʉ.

14 Nu'a̱ ga øthʉ ha̱, ma ga honbahʉ rá mfats'i ra
Zidada Jesucristo pa ga 'yohʉ ngu bi 'ño'a̱, y hinga
hoñhʉ hanja ga øthʉ yá hne ma nda̱xjua 'mʉihʉ.

14

Hinda za to da nøni yá cu

1 Umfʉ nsɛqui da 'mʉi ja ri nija̱hʉ nú'a̱ to'o otho
ndunthi rá jamfri, pe hingue pa gui ntsanoyahʉ
con gue'a̱ de nú'ʉ ya mfeni xa gʉ.
2 Ngue'a̱ 'ra camfri gue tsa da zi gatho nú'a̱ ja te
da ts'i; ha nu'ʉ ma'ra tó'o otho ndunthi yá jamfri
hingui ne da zi nu'a̱raza, hønsɛ ya zi c'ani.
3 Nu'a̱ tó'o tsi gatho nú'a̱ te ts'i, odi ʉtsa nú'a̱ to'o
hingui tsi. Ha nu'a̱ tó'o hingui tsi gatho nú'a̱ te ts'i,
odi 'yø de nú'a̱ to'o tsi, ngue'a̱ nu Aju̱a̱ bi 'øt'a rá
ba̱tsi nu mi camfri'a̱.
4 ¿To'o'ihʉ pa guí 'øbihʉ rá 'bɛgo ma'na ra ja̱'i?
¿Ha hinguí pa̱hʉ gue nurá hmu nú'a̱ ra 'bɛgo'a̱ go
gue'a̱ da ma̱ ua 'yo xá hño ua hina? Y njabʉtho
nehe nuya cu'ʉ, go guesɛ Aju̱a̱ ma da ma̱ ua xá hño
o hingui ho nú'a̱ øt'e'ʉ, hangue nu'ʉ́ ma da 'mʉi xá
hño ja rá thandi Aju̱a̱ ngue'a̱ go guesɛ'a̱ ja rá ts'ɛdi
pa da mats'i'ʉ.
5 'Ra camfri gue mathoni da thahna 'raya pa pa
dra søcambeni Aju̱a̱, ha nu ma'ra camfri gue gatho
ya pa rí 'ñepi da thandi mahyɛgui. Cada 'na rí 'ñepi
da ba̱di xá hño de nú'a̱ te beni.
6 Nu'ʉ tó'o ri jamasu de ra pa, øt'e njabʉ pa da
ho ra Zidada, ha nu'ʉ tó'o hini jamasu de ra pa,
nehe øt'e njabʉ pa da ho ra Zidada. Y nu'ʉ tó'o
tsi gatho nú'a̱ te ts'i, nu'ʉ́ tsi pa rá nsunda Aju̱a̱,
ngue'a̱ ri umba njama̱di Aju̱a̱. Ha nu'ʉ hingui tsi

gatho nú'ạ te ts'i, nu'ứ øt'e'ʉ pa rá nsunda Ajuạ, y umba njamạdi Ajuạ nehe.

7 Ngue'ạ ni 'na de guecjʉ hindí tehʉ pa ga øthʉ nú'ạ go ga nesɛhʉ, y nu xcrá tuhʉ, hingo nú'ạ ra ora go ga huansɛhʉ.

8 Ngue'ạ nu'bʉ dí tehʉ dí ohʉ ja rá 'yɛ ra Zidada ne dí 'bʉhʉ pa rá nsunda'ạ, y nu'bʉ ga tuhʉ guet'atho dí ohʉ ja rá 'yɛ ne dí 'bʉhʉ pa rá nsunda'ạ. Hangue nujʉ, nzạntho dí ohʉ ja rá 'yɛ gue gra tehʉ gue hina.

9 Ngue'ạ pa guehna bi du ra Zidada Jesucristo y bi yopa nte pa bi Hmu de nú'ʉ te y de nú'ʉ xa du.

10 Hangue nu'ahʉ ¿pa te guí 'yø ri cuhʉ? O ¿pa te guí ʉtsahʉ ri cuhʉ? Ngue'ạ nu xcrá tuhʉ gathoguihʉ ma ga 'baihʉ ja rá thandi ra Zidada pa go da hñạbgahʉ nguɛnda'ạ.

11 Ngue'ạ ma da njabʉ ngu xa t'ofo ja ra Mạca T'ofo ne ena:

Nugui drá Ajuạ dí te, hangue ma da njabʉ nú'ạ
ma ga mạ nubya, gue gatho ya jạ'i ma da
ndandiñạhmu ja ma thandi,

ne da xøcambenigui.

12 Hangue cada 'na de guecsɛhʉ ma ga daphʉ nguɛnda Ajuạ.

Ga nsusɛhʉ pa hinga japhʉ ma cuhʉ da 'yøt'a 'nara ts'oqui

13 Hangue hinga 'ñøhʉ 'na ngu ma'na. Nu'ạ ga øthʉ hạ, ma ga nsusɛhʉ pa hinga japhʉ ma cuhʉ da 'yøt'a 'nara ts'oqui.

14 Nugui dí pạdi xá hño gue gatho nú'ạ ja da ts'i hinxá nts'o, ngue'ạ njabʉ xa 'ñutcagui ra Zidada

Jesucristo. Pe nu'ạ tó'o beni gue xá nts'o 'nara t'øt'e nú'ạ ts'i, pa nú'ạ to'o beni njabʉ hạ, xá nts'o.

15 Hangue nu'bʉ guí tsi 'nara t'øt'e nú'ạ beni'ạ ri cu gue hingui ho da ts'i, y njabʉ da du rá mʉi, nu'bʉ́ nu'i ya hinguí 'yo co ra hmạte. Oxqui tsi 'nara t'øt'e nú'ạ da japi da 'mɛdi ma'na, ngue'ạ nehe po rá ngue'ạ bi du ra Zidada Jesucristo.

16 Hangue oguí honi pa hanja da hñạma'ñʉ'i, masque nu'i guí beni gue xá hño nú'ạ guí øt'e.

17 Nújʉ dí 'bʉhʉ ja rá hmanda Ajuạ, hingui oda ma mfenihʉ ya hñuni nixi ya ts'ithe. Nu'ạ oda ma mfenihʉ, nú'ạ ga 'yohʉ xá hño, ne ga 'bʉhʉ te rá entho, ne ga johyahʉ co nú'ạ ra johya ri 'racaguihʉ ra Mạca Ndạhi.

18 Y nu'ạ tó'o pɛpa ra Zidada Jesucristo co nuya hoga 'bɛfiya, Ajuạ ri ho'ạ. Nehe ya jạ'i ma da hyandi gue 'yo xá hño'ạ.

19 Hangue ga øthʉ nú'ạ faxcaguihʉ pa ga 'bʉhʉ 'nara hoga'mʉi 'na ngu ma'na, ne pa ga ntetua jamfrihʉ 'na ngu ma'na.

20 Oxqui ts'ocua rá 'bɛfi Ajuạ por nú'ạ te gui tsi. Xi majuạni gatho nú'ạ te ts'i xá nt'axi, pe hingui ho gui tsi nú'ạ gui japi da nts'oca ri cu.

21 Xá hño hingui tsi ra ngø, nixi gui tsi ra vinu, nixi gui 'øt'a ni 'nara t'øt'e nú'ạ gui japi da ts'ocua rá mfeni ri cu pa da zo ja ra ts'oqui o pa da ts'ocua rá jamfri.

22 Nu'bʉ guí camfri da za gui tsi gatho nú'ạ te ts'i, nu'bʉ́ zɛ ri jamfri guí pɛ'tsi ne pạsɛui Ajuạ. Nu'ạ tó'o beni gue xá hño nú'ạ øt'e, ne 'mɛfa hinda ma da dʉhʉ de nú'ạ xa 'øt'e, go gue'ạ njạpi ngue'ạ pạdi gue xa 'øt'e xá hño.

23 Pe nu'ạ tó'o ri dɯhɯ de nú'ạ te tsi, nú'ạ́ tu ra
thai, ngue'ạ hingui tsi co rá jamfri, y gatho nú'ạ dí
øthɯ ne 'bɯ dí camfrihɯ gue hinxá hño, gue'ạ 'nara
ts'oqui.

15

'Yøthɯ nú'ạ da ho ri miqu'eihɯ

1 Nújɯ dí zɛdihɯ ja ma jamfrihɯ, rí 'ñepi ga pạhɯ
hanja ga tsɛtuahɯ ya mfeni xa gɯ nú'ɯ ts'ɯtho yá
jamfri, y hinga øthɯ nú'ạ go dí nesɛhɯ.
2 Cada 'na de guecjɯ ga øthɯ nú'ạ da ho ma
miqu'eihɯ pa yá hño'ɯ ne pa da te yá jamfri.
3 Ngue'ạ nehe sɛhɛ ra Zidada Jesucristo himbi
'yøt'e nú'ạ go rá paha sɛhɛ. Nu'ạ́ bi zɛtuatho yá
'mɯi nú'ɯ to'o mi ɯtsa'ạ, ngu enga ja ra Mạca
T'ofo habɯ bi sipa Ajuạ ne ena: “Stá tsɛtuatho yá
nt'ɯtsate nú'ɯ to'o ri ɯtsa'i.”
4 Ngue'ạ gatho nú'ạ bi t'ofo maya'bɯ ja ra Mạca
T'ofo, bi t'ofo pa ma nt'utuatehɯ, pa njabɯ ngu
nú'ɯ bi zɛta maya'bɯ y ngu bi thu'mba yá mɯi'ɯ,
njabɯ ma da thubga ma mɯihɯ nehe pa ma'na da
ndạngui ma nthø'matehɯ.
5 Nubyá nu Ajuạ to'o faxcahɯ pa ga ntsɛtuahɯ ne
'racjɯ ra humɯi, dá 'yøt'e pa gui 'bɯhɯ co 'nada ra
mfeni ngu bi 'ñutcahɯ ma zi Hmuhɯ ra Jesucristo,
6 pa njabɯ co 'nadra mfeni ne 'nadra jạhñạ gui
nsundahɯ Ajuạ ra Dada nurá Dada ma Zi Hmuhɯ
ra Jesucristo.

Bi sipabi ra mạca hoga t'øde nú'ɯ hingyá xodyo

7 Hangue numahñohɯ 'na ngu ma'na, ngu bi
úgaguihɯ ra Zidada Jesucristo pa rá nsunda Ajuạ.

8 Dí mạ gue ra Zidada Jesucristo bi 'ñe bi mɛpabi
ya xodyo pa bi cumpli yá hñạ'ti Ajuạ nú'ʉ xqui
ñạ'tuabi ndu yá xita'ʉ, y njabʉ ra Zidada Jesu bi
'ñudi gue Ajuạ øt'a gatho ngu nú'ạ mạ.
9 Nehe bi 'ñehe pa ya jạ'i hingyá xodyo da
nsunda Ajuạ po rá nthecate, ngu xa t'ofo ja ra
Mạca T'ofo ne ena:
Ja ya jạ'i hingyá xodyo nugui ma ga mạnga tengu
rá ndạngui ri thuhu,
y ja ga tu't'a'ini ya jạhñạ.
10 Nehe enga ja ra Mạca T'ofo:
Nú'ahʉ hingyá xodyohʉ, johyahʉ mahyɛgui co rá
hnini Ajuạ.
11 Nehe ena:
Nsundahʉ Ajuạ gatho nú'ahʉ hingyá xodyohʉ guí
'bʉhʉ ja gatho rá ngʉni ra ximhai.
ne xøcambenihʉ'ạ po yá dạnga t'øt'e.
12 Nehe ra bạdi Isaía bi 'yofo ja ra Mạca T'ofo ne
ena njaua:
Ma da 'mʉ 'nara t'ʉ de yá jạ'i ra Isaí rá dada ra Davi,
y nura t'ʉ'ạ ma da ndạ ja ya jạ'i nú'ʉ hingyá xodyo,
y nu'ʉ́ ma da gamfri'ạ.
13 Ajuạ nú'ạ to'o 'racjʉ ra hoga nthø'mate, dá
'ra'ahʉ ndunthi ra johya ne ra hmetho ja ri cora-
sohʉ po ri jamfrihʉ, pa njabʉ ma'na da ndạngui ri
nthø'matehʉ po rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi.
14 Ma zi cu'ihʉ, dí camfri gue xi ja ndunthi ri
hñojạ'ihʉ ne ja ndunthi ri mfạdihʉ y tsa gui nzo-
fohʉ 'na ngu ma'na.
15 Masque njabʉ, pe nugui dí resga dí op'a'ihʉ
pa ga yopa ben'ahʉ 'raya t'øt'e ngu nú'ạ ya xcá
pạdihʉ. Dí øt'a njabʉ pa ga cumpli nú'ạ ra 'bɛfi xa
'racagui Ajuạ po rá hmạte'ạ.

16 Ngue'ạ nu'á bi hñuxcagui pa ga pɛpabi ra Zidada Jesucristo pa ga zo ya jạ'i hingyá xodyo, pa ga xipabi'ʉ rá hoga noya Ajuạ, pa njabʉ nugui da za ga udi'ʉ ja rá thandi Ajuạ ngu 'nara hñạ'ti xá nt'axi ngu ri ho'ạ nú'ạ xa xʉca ra Mạca Ndạhi.
17 Hangue po ra Zidada Jesucristo da za ga 'ñets'i de nú'ạ ra 'bɛfi xa 'racagui Ajuạ.
18 Hiní 'ñepcagui ga 'ñets'i de nú'ạ xa 'yøt'a ma'ra pa bi gamfri ya jạ'i hingyá xodyo. Pe dí pạdi gue ra Zidada Jesucristo xa mpɛfi ja ma noya ne ja ma 'bɛfi pa bi gamfri ndunthi de gue'ʉ.
19 Ra Zidada Jesucristo xa 'raca ra ts'ɛdi pa stá øt'a ndunthi ya milagro, ne stá hạnpa rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi, hangue xa za stá mạnga ra mạca hoga t'øde de ra Zidada Jesucristo maxøgue ja gatho ya hai desde Jerusale asta ra hai Ilirico.
20 Hangue njabʉ nugui stá øt'a ra ts'ɛdi pa ga ma ga mạnga ra mạca hoga t'øde habʉ hinxa t'ødetho de ra Zidada Jesucristo pa hinga mpɛfi habʉ ya xa mpɛ ma'ra.
21 Guet'ạ nehe mạnga ra Mạca T'ofo ne ena:
Nú'ʉ hinxqui siptho de Ajuạ,
y nú'ʉ hinhya'mʉ xqui 'yøde, go gue'ʉ ma da 'yøde
ne da bạdi.

Ra apostol Pablo beni da ma Nroma

22 Hangue njabʉ astabya hinxa za stá mabʉ.
23 Pe núbya nguetho ya dá juadi ma 'bɛfi ja nuya hnini de guecua, y ngue'ạ pɛ'tsa ndunthi ya jɛya stá ne ga mabʉ ga tsøñ'ahʉ,
24 hangue dí tø'mi gue 'nitho ga thogui ga tsøñ'ahʉbʉ má 'ñu nu grá ma Spaña, y ga johya ndunthi ga 'bʉi con gue'ahʉ. Nepʉ de gue'ạ dí tø'mi

gue gui nexcaguihʉ de guepʉ pa ga thogui grá ma Spañɑ.

25 Pe nubyá ma ga ma pa Jerusale pa ga hạ'tsuabi
'nara mfats'i nuya zi cu de guehni.

26 Ngue'ạ nuya zi cu de guehni Macedonia ne
de guecua Acaya co 'nara paha bi unga 'nará
mfats'i'ʉ pa ga hạ'tsuabi nuya zi hyoya cu bí 'bʉhni
Jerusale.

27 Nuya cu me Macedonia ne ya cu me Acaya bi
beni gue mri 'ñɛpi'ʉ da 'yø'tuabi njabʉ'ʉ, ngue'ạ
nu'ʉ́ hingyá xodyo ne xqui hñạni ra mpøhø po yá
noya ya xodyo, hangue rí 'ñɛpi'ʉ da maxa ya xodyo
nehe co ya hño de ra ximhai.

28 Hangue nu xcrá juadi ga pɛ nuna 'bɛfinạ pa
ga tsocuabi nuna mfats'i ya cu me Jerusale, ja grá
thopʉ ga tsøñ'ahʉ má 'ñu nu xcrá ma Spañɑ.

29 Y dí pạdi gue nú'bʉ xcrá tsøñ'a'ihʉbʉ, ra Zi-
dada Jesucristo ma da jạp'a'ihʉ ndunthi ngue'ạ
ma ga zo'ahʉ de rá noya'ạ.

30 Nubyá, zi cuhʉ, dí bạnte'ihʉ de rá thuhu ma
Zidadahʉ ra Jesucristo y po rá hmạte ra Mạca
Ndạhi ri 'racjʉ 'na ngu ma'na, gue gatho'ihʉ gui
faxcaguihʉ gui 'yaphʉ Ajuạ por guequi.

31 'Yaphʉ Ajuạ pa nu'ạ́ da ñạngagui de ya me
Judea nú'ʉ hingyá gamfri, gue ya zi cu nuni
Jerusale da hñạni co 'nara johya nura mfats'i ma
ga tsocuabi,

32 pa njabʉ 'bʉ gue'ạ rá paha Ajuạ ga tsøñ'a'ihʉ
co 'nara johya, ne ga tsaya ts'ʉ con gue'ahʉ.

33 Ajuạ nú'ạ faxcahʉ pa ga 'bʉhʉ te rá entho, dá
'mʉi con gatho'ihʉ. Njabʉ gue'ạ.

16

Ya nzɛnjua

1 Ra Febe go gueˈa̱ ˈnara hoga nju, ne ja rá nsu,
ngueˈa̱ gueˈa̱ ˈnara maste de ya gamfri me Cencrea.
2 Hangue umfʉ ntsaya co ra tˈequˈei ja ri
hmuntsˈihʉ, ngu rí ˈñepˈaˈihʉ núˈahʉ gyá gamfrihʉ,
y faxhʉˈa̱ de núˈa̱ te da ˈyøˈtua ra ˈbɛdi, ngueˈa̱ nuˈá̱
xa maxa ndunthi ya ja̱ˈi y necagui xa maxcagui
nehe.
3 Fatˈajuа̱hʉbʉ ra zi nju Prisila ne ra zi cu Aquila.
Nuˈʉ́ xi bi maxcagui ndunthi ja rá ˈbɛfi ra Zidada
Jesucristo.
4 Nuˈʉ́ mi resga da unga yá te por guequi, hangue
hingo sɛhɛgui dí jama̱dibiˈʉ, ne gatho núˈʉ ya cu
hingyá xodyo neheˈʉ ri jama̱dibiˈʉ.
5 Fatˈajuа̱hʉbʉ nehe nuya zi cu ri muntsˈa ja rá
ngu núˈa̱ ra nju Prisila y ra cu Aquila. Fatˈajuа̱hʉbʉ
nehe ma hma̱ca cuhʉ ra Epeneto, núˈá̱ go gueˈa̱ ra
mʉdi bi gamfri ra Zidada Jesucristo nuua Acaya.
6 Fatˈajuа̱hʉbʉ ra nju Mala, núˈá̱ xi xa maxˈaˈihʉ
ndunthi.
7 Fatˈajuа̱hʉbʉ ra cu Andronico y ra cu Junio,
núˈʉ́ go gueˈʉ mengu ma hai, nehe go gueˈʉ ndí
oˈbe fadi mahyɛguiˈʉ. Nuˈʉ́ ja yá nsu ja ya apostol,
nehe gueˈʉ ˈmɛtˈo bi gamfri ra Zidada Jesucristo
que guequi.
8 Nehe fatˈajuа̱hʉbʉ ra Amplia numa hma̱ca cu
ja ra jamfri.
9 Nehe fatˈajuа̱hʉbʉ ra cu Banu núˈa̱ ma mfatsˈi
ja rá ˈbɛfi ra Zidada Jesucristo, nehe ma hma̱ca cu
ra Estaqui.

10 Fat'ajuạhʉbʉ ra cu Apele, nú'ạ́ xa bøni
'nara hoga gamfri de ra Zidada Jesucristo. Ne
fat'ajuạhʉbʉ nú'ʉ ya cu ya mengu rá ngu ra cu
Aristobulo.
11 Fat'ajuạhʉbʉ nehe ra cu Erodio, nú'ạ mengu
ma hai. Nehe fat'ajuạhʉbʉ nú'ʉ 'bʉ ja rá ngu ra cu
Ciso nú'ʉ xa gamfri ra Zidada.
12 Nehe fat'ajuạhʉbʉ ma zi njuhʉ ra Trifena y ra
Trifosa, nú'ʉ́ ri mpɛfi ja rá 'bɛfi ra Zidada, nehe ma
zi njuhʉ ra Persida, nú'ạ́ xa mpɛfi ndunthi ja rá
'bɛfi ra Zidada.
13 Nehe fat'ajuạhʉbʉ ra Rufo nú'ạ xi ra hoga cu
ja ra jamfri; nehe fat'ajuạhʉbʉ rá nạnạ'ạ, nú'ạ dí
øt'a ra uɛnda gue ma nạnạ nehe.
14 Nehe fat'ajuạhʉbʉ ra cu Asíncrito y ra cu Fle-
gonte, y ra cu Erma, y ra cu Patroba, y ra cu Erme,
y nehe nuya zi cu 'bʉi con gue'ʉ.
15 Nehe fat'ajuạhʉbʉ ra cu Filologo y ra nju Julia,
y ra cu Nereo ne rá nju'ạ, y ra cu Olimpa, y nehe
gatho ya zi cu nú'ʉ 'bʉi con gue'ʉ.
16 Nehe fat'ajuạhʉbʉ gatho nú'ʉ ma'ra ya cu co
'nara nthʉfi dega hmạte. Ri fat'ajuạ'ihʉ gatho yá
nijạ ra Zidada Jesucristo.
17 Nehe dí bạnte'ihʉ zi cuhʉ, gue gui thamfrihʉ
ndunthi de nú'ʉ ne da heca ya cu y japi'ʉ da 'yøt'a
ya ts'oqui. Nu'ʉ́ hingui udi ngu nú'ạ ya xa t'u't'ahʉ,
hangue 'ueguehʉ de gue'ʉ.
18 Nuya jạ'i'ʉ ri mpɛfi hønsɛ pa yá hñosɛ'ʉ; hingue
pɛpabi ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Nu'ʉ́ mạnga
'raya noya xi ri nt'øde gue xi xá hño, pe hina, hingo
gue'ạ majuạni. Nu'ʉ́ hat'a nuya zi jạ'i hinte yá fạdi.
19 Gatho ya jạ'i pạdi gue xi gyá hoga 'yødehʉ,
hangue njabʉ nugui xi drí johya de gue'ahʉ. Pe

nehe, nu'ạ dí ne, dí ne gue da nja ri mfạdihʉ pa gui
'øthʉ ra hño, hingue pa gui 'øthʉ ra 'ñʉ.
20 Y Ajuạ nú'ạ to'o faxcahʉ pa ga 'bʉhʉ te rá
entho, go gue'ạ da 'øt'e 'bestho pa gui ntạtehʉ
de ra ts'ondạhi. Ma Zidadahʉ ra Jesucristo da
max'a'ihʉ co rá hmạte'ạ.
21 Nehe fat'ajuạ'ihʉ ma mfats'i ra cu Timu, nehe
fat'ajuạ'ihʉ ra cu Lucio, ra cu Jaso y ra cu Sosipate
nú'ʉ ya mengu ma hai.
22 Nugui drá Tercio, dí ofo nuna cartanạ, dí
fat'ajuạ'ihʉ de rá thuhu ra Zidada Jesucristo.
23 Nehe ra cu Gayo pɛhna'ihʉ ra nzɛnjua, nú'ạ
to'o xa 'raca nsɛqui ja rá ngu. Nehe xa umba
nsɛqui gatho ya cu pa ja ri munts'iua. Nehe
fat'ajuạ'ihʉ ra cu Erasto, nú'ạ́ go gue'ạ ra mɛ'tsbojạ
de ra hnini. Nehe fat'ajuạ'ihʉ ra cu Cuarto.
24 Ma Zidadahʉ ra Jesucristo da max'a'ihʉ
gatho'ihʉ co rá hmạte'ạ. Njabʉ gue'ạ.

'Nara søcambeni bi 'øt'a ra apostol Pablo nu mi uadi rá carta

25 Drá nsunda Ajuạ nú'ạ ja rá ts'ɛdi pa da ja'ahʉ
gui zɛ ri jamfrihʉ ngu nú'ạ ri udi ra mạca hoga
noya dí mạ. Y nuna ra mạca hoga noyanạ go
gue'ạ ra mạca noya nú'ạ hmạmbya de ra Zidada
Jesucristo. Y por nuna noyanạ Ajuạ bi 'ñutcahʉ
nú'ạ xqui beni'ạ desde rá mʉdi ne xqui mɛ'tsa
nt'ạgui, gue da unga ra mpøhø pa ya jạ'i ja gatho
ya hai.
26 Y nubyá po ra mạca hoga noya dí mạ, ya xa
'ñutcahʉ Ajuạ nú'ạ xqui beni. Nehe njabʉ bi 'yofo
maya'bʉ ja yá t'ofo yá 'mɛhni Ajuạ nú'ʉ bi 'yofo gue
da mpøhø ya jạ'i hingyá xodyo. Ngue'ạ Ajuạ nú'ạ

'bʉi pa nzạntho xa manda da ts'ofo ya jạ'i ja gatho ya hai pa da gamfri'ʉ ne da 'yøtɛ'ạ.

27 ¡Ajuạ go guesɛ'ạ ja rá mfạdi, ga nsundahʉ pa nzạntho po ra Zidada Jesucristo! Njabʉ gue'ạ.

Ra 'Ra'yo Testamento

New Testament in Otomi, Mezquital (MX:ote:Otomi, Mezquital)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Mezquital

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomi, Mezquital

ote

Mexico

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Mezquital

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
c6437f19-566b-5232-8b2a-5c88e5a5622b